

ЛИСТ ЕПАРХИЈЕ БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКЕ ЗА ВЈЕРОНАУКУ, ХРИШЋАНСКУ КУЛТУРУ И ЖИВОТ ЦРКВЕ

СВЕВИЋЕ

ДУХОВИ 2016 • ГОДИНА XIV • БРОЈ 104 • ЦИЈЕНА 1 ЕВРО

ISSN 1800-5209

Митрополит тернопільски
и кременецки Г. Сергије

СВЕНАРОДНО
ПОКАЈАЊЕ
ЋЕ НАС ВРАТИТИ
Господу

Влајко Ђулафић
1957-2016

Митрополит тернопољски и кременецки Г. Сергије
Свенародно покајање ће нас вратити Господу

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије
Љубомиру Симовићу уручена награда "Извииска Његошева"

Проф. др Јован Делић
Стуб соли Љубомира Симовића

Иван Негришорац
Градови и химере Љубомира Симовића

Милутин Мићовић
Незаписано слово

Љубомир Симовић
Његош без граница

протојереј-ставрофор проф. др Борис Брајовић
Осликавање Љепоте

Ћакон др Никола Маројевић
О слушању и молитви срца

др Миодраг Чизмовић
Да ли ће свијет бити љепота Христова?

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије
Честити хришћанин Влајко Ћулафић

Будимир Дубак
Опроштај с пријатељем

Дамјан Ћулафић
Мој отац

Дамјан Ћулафић
Првонедјељни помен Влајку Ћулафићу

Дарко Јововић
Стиховима се молио за наше спасење

Милутин Мићовић
Влајко

Милица Краљ
У златокрилим облицима традиције

Драган Лакићевић
Глас са Проклетија

Момир Војводић
У оковима злих сила

Оснивач и издавач:

Епархија Будимљанско-никшићка
Трг Шака Петровића 1, 81400 Никшић
www.eparhija.me

Главни уредник:

Влајко Ћулафић

Оперативни уредник:

др Никола Маројевић, ђакон

Редакција:

Милутин Мићовић, Весна Тодоровић,
Сенка Чоловић Шумић, Соња Савић,
архимандрит Никифор (Миловић),
игуман Јефтимије (Шкулетић),
игуманија Амфилохија (Драгојевић),
др Будимир Алексић, Ранко Дамјановић,
Александар Вујовић, протојереј Миодраг
Тодоровић, Предраг Вукић, Дамјан Ћулафић

Фотографије:

Радоје Раца Живковић, Жељко Шапурић
и Информативна служба

Пласман:

јереј Остоја Кнежевић
+382 (0) 67 641 503

Рукописе и претплатничке адресе за лист
слати на адресу:

Редакција листа СВЕВИЋЕ
Трг Шака Петровића 1,
81400 Никшић

E-mail: svevidje@gmail.com
svevidje@t-com.me

(рукописе и фотографије не враћамо)

цијена: 1 евро

годишња претплата: 15 евра

Средства уплаћивати на:

Епархија Будимљанско-никшићка
жиро-рачун број:
525-3326-57

Комерцијална банка АД Будва
са назнаком за "Свевиће"

За динарске уплате:
Епархија Будимљанско-никшићка
жиро-рачун број:

200-2723110114033-21

Банка Поштанске штедионице АД Београд
са назнаком за «Свевиће»

Тираж: 1100 примјерака

Графичка обрада, прелом и дизајн:

Дизајн студио ЛОГО
logo_studio@yahoo.com

Штампа: Ras Press, Никшић

Лист је регистрован
у републичком секретаријату за информације
бр. 04/01-257 од 21. марта 2002. године

СВ. ВАСИЛИЈЕ

ЋЕРДОВКИ
И ОСТРОШКИ

ДАНИ СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ 2016

СВЕНАРОДНО ПОКАЈАЊЕ ЋЕ НАС ВРАТИТИ ГОСПОДУ

МИТРОПОЛИТ ТЕРНОПОЉСКИ И КРЕМЕНЕЦКИ Г. СЕРГИЈЕ

ЛИТИЈА, НИКШИЋ, 12. МАЈ 2016.

Благодарим Богу и Пресветој Богородици и Светитељу Василију Острошкому што сам данас са вама. Срдачно благодарим Епископу Јоаникију, Епископу овог богомспасаваног града за благослов да дођемо у ваш свети град.

Милошћу Божјом своје служење вршимо на украјинској земљи, у Украјинској православној цркви Московске патријаршије, коју мудро и молитвено води Блажењши Митрополит кијевски и све Украјине Онуфрије. Он ме је благословио да дођем овамо и да вам пренесем његове поздраве и благослове, његову љубав и благодарност за ваше молитве за нас и молбе да се и убудуће молитве за нас, да будемо заједно у молитви и у вјери.

Прије него сам пошао на овај пут молио сам за благослове и молитве нашег Најсветијег Патријарха московског и цијеле Русије Кирила, узео благослов од наших светиња у лаври Преподобног Сергија Радоњешког. Посјетио сам и Кијево-печерску лавру, велику светињу са мноштвом моштију и од кијевско-печерских Светих измолио благослов за овај пут и за вас који овдје живите. Код нас у западној Украјини постоји позната Почајевска лавра, тврђава православља и вјере. У нашој западној Украјини гдје су услови живота доста сложени и ја сам, овом приликом, као благослов вама и вашем храму донио и предао копију чудотворне иконе Пресвете Богородице Почајевске. И од наше пастве, наших вјерника, народа наше Украјине и велике Русије предајем вам поздраве и најбоље жеље од свих који тамо живе.

Ви, сигурно, преко средстава јавног информисања, знате о страдањима и патњама нашег народа, о подјелама, о страдању наше Цркве, знате о братоубилачком рату који се

код нас десио, али вјерујемо да се кроз свенародно покајање можемо вратити Богу, добити Његов благослов и измирити се једни са другима. Наш народ, по благослову предстојатеља наше Цркве Митрополита кијевског и све Украјине Онуфрија Московске патријаршије, врши посебна богослужења, посебне молитве како би се мир уселио у срца људска. Наш народ и наша Црква молећи се тако, молимо се и за оне који су против нас, који су непријатељи вјере и Цркве, молимо се за њих са љубављу и надом без злобе, без мржње, са жељом да се они измире са Богом и приђу Богу, а кроз то и ми, заједно са њима, да будемо једно.

Молимо се да и ми сами успијемо и опстанемо у чистоти истине и православне вјере.

Дошли смо код вас и видимо овдје Божји и нама братски народ. И оно што обједињује наше народе јесте управо вјера у васкрслог Христа и подвиг нашег заједничког трпљења. Овај литијски ход и ово присуство људи, ми доживљавамо као торжество вјере овдје у вашој земљи.

Ми се радујемо и благодаримо Богу што нисмо сами у овом свијету, већ што постоје Божји људи и вјерујемо да ће, по молитвама нашег народа и нашег свештенства, торжество православља бити најприје у нашој души, а онда и победа православља у цијелом свијету.

Са том надом у победу вјере наше ја Вас све поздрављам драга браћо Архијереји, часни оци, народе Божји који се трудите, радите и живите у овом граду у име васкрслог Господа Исуса Христа. И зато, треба да чувамо чистоту наше вјере, треба да благодаримо Господу што нам је дао и открио истину. Потрудимо се да се боримо са самим собом, са својим недостацима, са својим греховима, а према ближњима да се односимо са саосјећањем и љубављу. Тада ће бити Христос са нама, као што је рекао у Светом Јеванђељу: „Ја сам са вама у све дане до свршетка вијека“ (Мт. 28, 20).

Те милости Божје, те љубави Христове према нама нека нам да Бог. И да нас сачува у благочеством животу и у светињи наше православне вјере. Христос Васкрсе!

ЕПИСКОП БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКИ Г. ЈОАНИКИЈЕ

ПОЗДРАВНО СЛОВО

Као домаћин Литије, која је у славу и част Светог Василија Острошког Чудотворца прошла градом Никшићем, Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије се свим учесницима обратио пригодним словом. Ми овдје доносимо извод из бесједе.

Ја само желим да вам свима захвалим, да вас све Бог благослови због тога што се одазивате Божјем позиву и позиву Светог Василија Острошког, јер ова литија јесте у славу васкрсења Христовог и у част Његовог угодника Светог Чудотворца Василија, нашег небеског покровитеља.

Посебно желим да се захвалим Његовом Високопреосвештенству који нам доноси благослов кијевске Русије, свете Русије, Митрополиту Сергију тернопољском и кременецком, који нам је донио и радост, и љубав и поздраве своје пастве и цијеле Украјинске православне Цркве Московског патријархата, а то је за нас благослов цијеле Руске цркве и руског православног народа, који је један, јединствен и недјељив. Овдје присутне: Његово Високопреосвештенство Митрополита црногорско-приморског и Владику херцеговачкога Григорија, ћу поздравити не као госте него као утемељиваче ове литије и као домаћине на овом светом сабрању Божијем. А највећи пут је превалио и велику љубав показао, Његово Преосвештенство Епископ аустралијско-новозеландски Г. Ириније, који вас је сада и благословио и са радошћу дошао да узме учешћа у овој литији. Од срца поздрављам, али наравно не као госта, ранијег Игумана острошког и Епископа диоклијског, а сада Епископа нишког Г. Јована, вама сви-

ма овдје добро познатога. И он је утемељивач ове литије заједно са свима вама. И Епископа нашега драгога брата у Христу Јована, некада епископа липљанског, и он је такође утемељивач ове литије, јер је дуго година био професор Цетињске богословије и сабрат Цетињскога манастира, а сада је Епископ мученичкога Јасеновца, распете Славоније и свједочи васкрсење Хистово, на томе страдалном, крстоносном мјесту.

Изузетно ми је драго да поздравим овдје присутнога Његову Екселенцију амбасадора Руске Федерације, велике Русије у Црној Гори, г.-дина Сергија Николајевича Грицаја: „Добро нам дошли Ваша Екселенцијо, Ви сте први пут на овој литији, а надамо се да ћемо имати прилику да Вас видимо овдје и следеће године“. Његову Екселенцију амбасадора Републике Србије господина Зорана Бингулца, кога такође, од срца поздрављамо. А нарочито и са посебном пажњом поздрављамо депутата Државне Думе Руске Федерације Николаја Сергејевича Валујева, познатог спортисту, који је понос Русије и руског спорта. Овдје са нама су и представници Владе Србије, хвала им што су дошли, господин Мирољуб Радосављевић и Јована Стојиновић, свима нама познати представник Владе Републике Српске господин Драган Давидовић, који је више пута посјеђивао град Никшић и учествовао на овој литији. Желим да поздравим свима нама добро познату бившу амбасадорку Републике Украјине Оксану Сљусаренко, чији је мандат завршен, али ми је увијек радо видимо на нашим скуповима и она је то заслужила.

ЉУБОМИРУ СИМОВИЋУ УРУЧЕНА НАГРАДА „ИЗВИ- ИСКРА ЊЕГОШЕВА“

ЕПИСКОП БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКИ ЈОАНИКИЈЕ

ПОЗДРАВНА РИЈЕЧ НА УРУЧЕЊУ НАГРАДЕ, БЕО-
ГРАД 17. МАЈ 2016.

Поштовано свештенство, поштовани предсједниче Српске академије наука, поштовани добитниче овогодишње награде „Извиискра Његошева“, Ваша екселенцијо господине амбасадоре, поштовани добитници „Извиискре Његошове“, поштовани суоснивачи ове књижевне награде, даме и господо, браћо и сестре, желим да Вас на почетку поздравим најрадоснијим поздравом хришћанске радости и наде: Христос Васкрсе!

Његошева сабраћа у перу и стиху су они писци који храбро слиједе божанску искру свог стваралачког талента и њеном свјетлошћу обасјавају горње и доње свјетове, свој микрокосмос, сагледавајући и дубине *адског наследија* код човјека. Српски писци који су дотакли дубље основе наше историјске драме, лијечећи косовске ране свог народа, просвећујући његову савјест препознају се као законити наследници Његошевог пера. Један од њих је пјесник, драмски писац и есејиста, академик Љубомир Симовић, овогодишњи добитник књижевне награде „Извиискра Његошева“.

У овом свечаном тренутку рећи ћу само неколико ријечи о стиховима Љубомира Симовића који су на мене оставили најјачи утисак. У Симовићевом укупном књижевном дјелу посебно су запажене неколике пјесме религиозне садржине: „Светом Јоаникију Девичком“, „Ходочашће Светом Сави“, а пјесма „Десет обраћања Богородици Тројеручици хиландарској“ несумњиво заузима почасно мјесто у савременој српској религиозној поезији. Пажљив читалац ће лако уочити да су и многе друге његове пјесме прожете аутентичним религиозним искуством, поједине, чак, у којима се Бог изричито не помиње, али их прожима животносна дах Његовог присуства. Жељели смо и о њима нешто рећи, али из оправданих разлога задржаћемо се само на поменуте три. Горе, по њиховом наслову, поменуте пјесме, дотичу се човјечанске проблематике вијека ништавности и површности.

„У овом мраку, из овог сурдука, не види се даље од хлеба и лука“, Ходочашће Светом Сави. Стихови „у овом мраку множе се ови што могу да купе све, а не могу ништа да створе. У овом мраку, мирних ногу и руку, биће добро, ако не буде горе.“ Они личе на сажету, али тачну и болну дијагнозу савременог свијета у коме се отвара бездан још дубљег пада. Ове пјесме имају националну тематику, а понајвише су заокупљене проблемом обесмишљавања највећих вриједности за које се некада живјело и умирало. Исто тако, пјесник опомиње да повратка са наших историјских странпутица нема, нити ће их бити, осим под знаком крста, колико голготског толико српског и косовског. „Из овог мрака што труне и трује, не чује се позив ослободиоца“. Одакле ће се чути ако се не чује са крста, с точка, с Косова, из коца. Излаза и спаса има ако кренемо за оним путником, Светим Савом који је босим ногама „доспео тамо докле се не допире ни крилима“, ако се описменимо да рашчитавамо знак у коме се сабирају сви знаци да бисмо задобили светосавску неимарску мудрост и смирење, црквеност и државотворност.

Љековито покајничко самосазнање наше отуђености, гријеха и кривице, провејава кроз исповијест пред Богом Светог Саве. „Камен темељац дао си нам у шаке, али не дигосмо бедем насупрот сили, на том смо гробу оставили штаке, али не стигосмо куд смо наумили.“ Без тог свенародног покајања и доласка к себи нећемо научити јеванђелску науку, да „у нашој отаџбини градимо Град од камења које нас каменује“ – Светом Јоаникију Девичком. Овдје је ријеч „град“ са

великим почетним словом и тиме добија значење државе или цркве, а најприје ће бити и једно и друго.

Симовићева религиозна поезија одликује се јединственим спојем српске трагике и духовног поникнућа у коме има покоја капља и небеског блаженства. Посебан квалитет његове поетике је изузетан опрез са коришћењем религиозних термина и симбола. Код њега ћемо наћи ону исконску запитаност која се пробија кроз патњу и скепсу. „Има л’ пута светилишта дома мога на праг дома Небескога.“ Ријетко ћемо гдје, као код Љубомира Симовића, у религиозној поезији наћи толику суздржаност у описима одуховљене прозачности и мистичког доживљаја и истовремено тако снажне назнаке присуства Божанског и оностраног. Наслеђе античког трагичког искуства кроз које се откривају истинске и трајне вриједности Симовић је оживио и сјединио уз дубоки доживљај вјековног српског и хришћанског распећа нарочито у „Тројеручици“.

У овој пјесми земаљску трагику појединачну, свечовјечанску, посебно српску, осјењује изобилна Божја милост коју на српски страдални род излива Пресвета Богородица својом трећом руком. Поједине строфе из овог пјесничког драгуља су вјеран пјеснички сажетак драматичне српске историје, имају изразиту историичност, а друге личе на вапај вјерујућег човјека или цијелог народа који је свјестан својих грехова, суочен са обезвређивањем свих вриједности који уздиже своје руке изнад овог свијета с молитвом Мајци слова и спаса.

„Док се затварају све капије и капци пред снагом наших грехова и рана, Тројеручице нека нам се отвори црква на твојој трећој руци сазида. У овом свету несланих мора и јела, док нам се броје последњи тренуци, нек засветли, нек нас осоло, Тројеручице, сто суза скупљених у твојој трећој руци“. Својом „Тројеручицом“ Симовић је начинио пјеснички ореол нашој најљепшој и најсветијој икони, кујунџијски вјешто израђен од скуповљених драгуља из духовне ризнице српског народа, брушених болом, сузама и молитвама кроз тешка времена наше историје.

Били смо, вјероватно, пристрасни пошто смо вечерас говорили само о Симовићевој религиозној поезији и то само о три његове најчешће помињане пјесме. Молимо да нам се због тога не замјери. Овај тројични избор направили смо зато да укажемо на свештени карактер и непролазни значај монументалног књижевног дјела Љубомира Симовића коме од свег срца честитамо заслужено одликовање, књижевну награду „Извијеска Његошева“.

СТУБ СОЛИ ЉУБОМИРА СИМОВИЋА

„ИЗВИИСКРА ЊЕГОШЕВА“ ЉУБОМИРУ СИМОВИЋУ

ПРОФ. ДР ЈОВАН ДЕЛИЋ

Међу бројним српским пјесницима, који су се огледали у поезији и драми, у новијем српском пјесништву – од Стерије до данас – Љубомир Симовић припада најужој групи од та два – три ствараоца који су у оба књижевна рода дали врхунски допринос.

Његови драмски комади, а нарочито Путујуће позориште Шопаловић, извођени су у најугледнијим позориштима бивше Југославије, затим од Француске и Швајцарске, преко некадашње Чехословачке, Пољске, Белгије, Канаде, Колумбије, Марока, Јужне Кореје и Турске до Јапана.

Симовићева драма Путујуће позориште Шопаловић извођена је на сценама преко сто Француских позоришта, чак на сценама једанаест париских, међу којима је и елитно позориште Саре Бернард, а преведена је на француски, енглески, пољски, чешки, словачки, руски, румунски, бретонски, корејски, јапански, словачки, македонски, шпански, бугарски и украјински језик.

Представе Симовићевих драма приказиване су на гостовањима и позоришним фестивалима у Братислави, Будимпешти, Минхену, Мексико Ситију, Каракасу, Лењинграду и Санкт-Петербургу, Горици, Љубљани, Загребу, Москви, Берлину, Нитри, Бриселу, Ширас/Пер-

сополису, Софији, на Дубровачким љетњим играма, на Театру нација у Паризу и на Стеријином позорју у Новом Саду.

Симовићеве пјесме су штампане у посебним књигама у САД, Румунији, Словачкој, Македонији и Француској, а у изборима, антологијама, прегледима и панорамама – на бројним језицима свијета.

Ови подаци су стари преко пет година, тако да је данас слика рецепције Симовићеве поезије и драме много богатија.

Овакав планетарни успјех, нарочито драмског опуса једнога писца малог народа и малог језика, за чију велику поезију мало ко хаје и о њој још мање зна, право је велико чудо које недвосмислено потврђује универзалне димензије Симовићевог опуса, поетског и драмског.

Трагови овог двоструког рада видљиви су и у Симовићевој лирици, која има унутарњу драмску напетост, каткад дијалогску природу, увијек осјећање за жив говор и веома често за глас другог који није глас пјесничког субјекта. Симовићева лирика има драмску природу, па се може изводити као драмска представа. Његове драме, пак, имају изванредне лирске одсјечке и несумњиву поетску природу, па се одсјечци из Симовићевих драма штампају и као самосталне лирске пјесме.

Из овог двоструког дара долази и наглашена Симовићева наклоност Стерији и Лази Костићу, пјесницима двознадијама. И академска бесједа „Стерија међу маскама“, и пјесма „Маска“ изражавају пјесниково виђење свијета и човјека под маскама и напор за демаскирањем свијета и његовим свеобухатним и јасним сагледавањем. Симовићев Сневник близак је Лази Костићу, а молитвени тон Костићеве лабудове пјесме лебди изнад Симовићевог обраћања Тројеручици.

Преосјетљивом пјеснику врхунске интелектуалне и интуитивне проницљивости, Миодрагу Павловићу, није промакло Симовићево „казивачко задовољство“ које „одликује од почетка“ Симовићев „изворни таленат“ а „звук и смисао речи слажу се са слухом и казивачким задовољством“. Симовићеву Суботу (1976) Павловић види као „подухват да се начини једна дијалогска поема“ и ту је „позоришни и драмски таленат песников (...) био је на генералној проби: припремали су се већ његови драмски текстови Хасанагиница и Чудо у шаргону“, па „лиричар даје пуни мах драмској напетости свога бића и свог времена“, а то може само „мајстор у организовању песничког језичког ткива“. Павловић види Симовића и као мајстора поенте која се јавља као преокрет, изненађење, парадокс, пјесничко откривење – као „тврђа супротна свему што претходни делови песме кажу или навашћују“ и „у парадоксу се налази језгро лирског сазнања“. И што је најважније: „Симовић је песник изванредних песама, (...) предодређен да буде антологијски песник.“

Милован Данојлић зове Симовића „златоустим песником“ који у свакој књизи има неки „засењујући стих који открива голу лирску душу“. Он показује „суштинско стварање за реч“, па се у песми јавља „језик у његовом есенцијалном виду“ и „сраслост речи са свим појавама које означавају“. Симовић тражи и налази универзално у криворечком аутобусу.

Симовићево пјесништво је пјесништво дубоког памћења. Ослањајући се на фолклорну традицију питалица, викалица, здравица, загонетки, пословица, бајалица и басни, он ураћа у митску архајску свијест којом се

космичким алама супротставља телесна снага женске але, спремне и моћне да ону космичку алу прогута. Симовић успоставља жив и динамичан дијалог са старим српским пјесништвом и историјом – са Светим Савом, Светим Симеоном, Стефаном Првовенчаним, Доментијаном, Стефаном Високим и Константином Филозофом – па са пјесништвом старог Дубровника, Стеријом, Вуком Караџићем, Филипом Вишњићем и Лазом Костићем, са сликарима, нашим и страним. Мотивима пута и путовања ова нас поезија повезује са античком Грчком, Византијом, Светом гором и Хиландаром, Персијом и Русијом. Ова поезија памти искуства сеоба, усанака и ратова, полома, погрома и братоубиства.

Симовићеве пјесме војника из Новог брда и из Поморавља и Подриња, у драми Бој на Косову, примиле су се у народу. Те двије кратке сродне пјесме, које се у извођењу најчешће сливају у једну, испјеване су „на народну“. Могао их је испјевати само пјесник који изванредно осјећа свој фолклор и своју традицију. Оне сажимају у себи огромно духовно и историјско искуство свјесне жртве и жртвовања. Те двије Симовићеве војничке пјесме врло су блиске и сродне пјесмама кола у Његошевом Горском вијенцу – у њима је глас народа.

По свом антиратном ставу, Симовићева поезија је блиска раном Црњанском. Она је на страни такозваних малих животних вриједности – хљеба и соли, тањира пасуља, јајета, жишке жара у шпорету и на огњишту, игле и конца којима шваља пришива „рукав за кошуљу, /браћу за рођаке, /земљу за облаке“. Она пјева у славу жене и женског принципа чак и када пјева о солдатуши и копилуши, а највише у славу зрна соли којим ваља осолити свијет што је изгубио укус у суштаство. Од тог елементарног – хљеб и со, игла и конец, вода и јаје – Симовић прави систем личних космичких симбола.

Симовићев кнез Лазар је у својој молитви над косовском трпезом све своје и све српско свео на моћно зрно соли:

Нек немамо ништа,
До једно зрно соли!
Ал' нек све буде
Њиме осољено!

И кад нам све
Однесу воде и ватре,
То једно зрно
Нек нам буде све.

То Лазарево косовско зрно соли стигло је да осолит модерну српску лирику полије Другог свјетског рата и њену критику, и да им обнови дубину памћења и стуб сјећања. За Косовски завјет водио је своје критичко-полемичке битке Зоран Мишић; на њему су испјеване Велика Скитија Миодрага Павловића и Успавана земља Васка Попе. Ето колико је моћно једно зрно соли из 14. вијека у другој половини 20. стољећа! И колико је моћна ова Симовићева метафора. Управо најбољи српски пјесници друге половине 20. вијека потврђују сву дубину и далекосежност мисли Симовићевог Обилића, сведену на један једини стих:

Какви будемо сутра, бићемо довека!

Симовић је пјесник једне од наших најљепших пјесамолитава – Десет обраћања Богородици Тројеручици хиландарској – која је нашла идеално мјесто као лирски епик и метафизичка круна Источнице, као молитвени врх женског принципа – принципа материнства, милости, љубави, обнове и одржања живота – у чијем знаку је испјеван добар број пјесама не само Симовићеве збирке. Али Симовић је мајстор и пародије пјесништва која води у гротеску, каква је „Молитва Светом Нестору који је убио алу, а из ње постали мишеви, гуштери, змије и друга гамад“; молитва за спас од усрећитеља свијета. У врхунској „Балади о Стојковићима“ Симовић је спојио баладу, мартир и патриотску пјесму са хумором и гротеском.

Симовићева поезија показује двоструку тежњу ка цивилизацији: прво, у часу обликовања и компоновања циклуса и пјесничких књига, као дио ауторског плана, а онда се накнадно, пошто су објављене, књиге призивају по сродности градећи трилогије. У прву трилогију су ушле пјесничке књиге Видик на две воде, Игла и конач и Источнице са пјесмом Десет обраћања Богородици Тројеручици хиландарској као метафизичком круном. Другу сачињавају Љуска од јајета, Тачка и Планета Дунав. Ова друга је штампана као „јединствена и недељива целина“. Ова двострука циклизација и накнадно уцјеловљење трилогије знак је чежње за обухватнијом и већом цјелином; за пјесничком формом која би била модерни

пандан епу. Овакво ауторско груписање пјесничких књига обавезује тумаче Симовићевог пјесништва и сигнал је поетичког помјерања, па чак и заокрета. То је нарочито уочљиво са трилогијом Планета Дунав коју тек треба рашчитати, а која се везује „за Београд и његове реке“, али и за библијску традицију и метафору.

Вода је амбивалентан симбол. Она је „праг Београда“ и „кључ од свега“, јер „жив закопан сужањ у тамници, /сужањ лишен свега, у шакама /држи кључ од свега: бистру воду“. Симовићев лирски субјекат, вођен стиховима Симеона Новог Теолога, имаће сличан доживљај у контакту са Дунавском водом: „Тако и ја, спутивши руке у Дунав, /држим у руци све поноре, све воде, / али и све ведрине и све олује, /и све висине, мрачне од звезданог дима, које се огледају у њима!“

Али вода је и потоп, и спасавање из потопа Нојевом барком или љуском од јајета, при чему ни миш н сме бити заборављен: „Нигде неће стићи наша лађа, /ако заплови а остави миша!“

Тачка је такође амбивалентан симбол: она и Сизифов камен, и све даља и сјајнија упоришна метафизичка тачка „која обухвата и садржи све“.

Поезија Љубомира Симовића, према пјеснику Милосаву Тешићу, отвара „видик на девет вода“.

Београд, 17. мај 2016, ријеч на уручењу награде

ГРАДОВИ И ХИМЕРЕ ЉУБОМИРА СИМОВИЋА

ИВАН НЕГРИШОРАЦ

Почнимо једном, сад већ готово тривијалном констатацијом: Љубомир Симовић је оставио изузетно дубок, а препознатљиво његов траг на путу којим пролази српско пјесништво, драма, есејистика и документарна проза. По том трагу може се реконструисати читаву географију и топографију, историју и препознатљива менталитетска матрица, поглед на свет и вредносни систем, специфична чулност и рационалност, духовност и имажинација по којој се, сагледавањем најизразитијих врхова, препознаје српски народ, његова култура и његов стваралачки рељеф.

ПЕСНИЧКА СУШТИНА

А у те врхове свакако можемо и морамо уврстити Симовићеве пјесничке књиге, а поготово Уочи трећих петлова (1972), Видик на две воде (1980), Источнице (1983), Горњи град (1990), Игла и конач (1992), Љуска од јајета (1998) и др. У његовим књигама исказана је моћна пјесничка реч националног и културолошког саморазумевања, реч суочавања са самим собом и са запретеним токовима историје и духовности. Та је реч измирителска, она хоће да нас, раскомадане, споји са нама самим и да реконструише ону драгоцену целину, способну да породи пуну снагу фрагмената који тихо, готово неприметно, сведоче о великој и провокативној причи о бићу и постојању српског народа.

Симовић је песник који је изградио сопствени опус на вештини тумачења српског човека, те његовог друштва, историје и културе. Те оквири ретко је он напуштао, а чинио је то тек у руковети песама инспирисаних грчком, руском и персијском културом. Описујући распоне свога, српског света од фолклора и средњовековне духовнос-

ти до искушења живота у савременој цивилизацији, од Косовског боја до Првог и Другог светског рата, од унутрашњих сукоба поводом надоласка османлијских освајача до двадесетовековних идеолошких ломова, од доњег ракурса усмереног ка селу и припростој периферији градова па до високих домета интелектуалаца и врхунских стваралаца, Симовићева поезија је у тој динамици препознавала не само страхоте подељеног света него и лепоте једне драматике и страдалништва знатно експресивнијих него што би уравнотежена грађанска свест то могла допустити. Зато се Симовићева суштинска мисао о српској историји и култури увек сударала са комунистичком административном дисциплином, те грађанском потребом за конформизмом и пуким уредношћу урбане свакодневице. Понекад се та мисао уме сукобити и са самом собом, са онаквом каква је некада била, а каква данас већ неће да буде.

Ти и такви ломови и те како су видљиви и у поетинама Симовићевог опуса, а нарочито у његовој потреби да местимично углади рудиментарност сопствених исказа или да понуди оправдање за гестове који му се накнадно учине превише естетски тврди или грађански неукусним, идејно одвећ доследним или политички недовољно коректним. Тако ће он, у сусрету са лепотом природе на Јеловој гори, посебно са лепотом његовог врха који се зове Кондер, у својој песничкој имажинацији наслутити читаву митологију таквог изабраног простора, али сама стварност његовој слутњи неће пружити жељену подршку. Имајући на уму да би свакој песничкој химери требало да од-

говара некаква стварна друштвена подлога, тј. људско станиште или град у којем су такве химере настајале или су могле настати, Симовић се озбиљно суочио са местимичном празнином унутар самих темеља сопствене песничке стварности. А у том суочавању, он је релативно лако пристао на пуну условност сопственог имажинативног чина. Схвативши „да више уопште није важно да ли Кондер, као митолошки или географски појам, постоји или не постоји“, он је истовремено схватио и то „да, ако нека планина не постоји, то не значи да на њој не можемо да нађемо уточиште или подигнемо храм“. (Игла и конац, стр. 138) Човекова потреба за духовним смирењем и за храмовним осмишљавањем тривијалне свакодневице сложенија је и трајнија од потребе да све релативизујемо и виртуелизујемо како би свет задобио изглед по мери савременог, више него збуњеног човека. У човеку се, иначе, непрестано сукобљавају, с једне стране, ниски људски пориви и, с друге, високе претензије које узносе до виших, божанских сфера, па и до сфере Богочовека. О томе речито сведочи свака велика поезија, па и поезија Љубомира Симовића.

ДРАМСКА ФОРМА

Изражајност Симовићеве поезије почива на одиста препознатљивом систему поступака. Уочљивост драмских тензија у песмама, тј. песникове спремност да у песму угради посебан лик који изговара текст, на начин својеврсне *dramatis personae*, чини ову поезију

специфичним обликом драмских солилоквија и лирских доживљаја који почивају на вештини антителичког структурирања текста, те снажној, готово сценској реторици. Уз то Симовић развија широку лепезу постојања, а међу њима налазимо и вештину сачињавања изванредних лирских минијатура и језичких брилијаната, као што је једноставна и јединствена песма „Видик у Аушвицу“ (из збирке Видик на две воде): „Мој видик није више/ планински венац,/ ни морска пучина,/ ни на пучини/ постављен свадбени сто;/ цео мој видик/ сад је ово голо,/ ољуштено,/ јаје,/ на које веје/ со.“ Снагу оваквих минијатура често препознајемо и у фрагментима каквих дужих песама, понекад и читавог циклуса, или пак у певањима која следе логику поеме (попут песама „Десет обраћања Богородици Тројеручици хиландарској“, „Ходочашће Светоме Сави“, поеме „Субота“ и сл.). Симовић увек пева са свешћу о важности појединог стиха или о вештини поентирања песме, као и са свешћу о целовитости циклуса, збирке или великог облика у којем се ти стихови јављају.

Драмски део Симовићевог опуса посебна је, велелепна естетска целина која носи све трагове историјске сложености и метафизичких успења до којих се стиже колико кроз упитаност и сумњу толико, па још и више, кроз чин вере и заноса. Симовић је један од не баш честих српских писаца чије драмске творевине представљају књижевне вредности способне за одмеравање не само унутар засебног жанровског система дела написаних за извођење на сцени него и унутар целовитог корпуса књижевности као уметности. Све његове драме, од Хасанагинице (1974), преко Чуда у Шаргану (1975), Путуюћег позоришта Шопаловић (1985), па до Боја на Косову (1989), са подједнаким учинком могу се колико изводити на сцени толико и читати као врхунско књижевно дело. У том смислу он је у српској књижевности, уз Лазу Костића, најизразитији настављач Шекспировог завета да драмска дела могу и морају бити изворишта најсуптилнијих песничких, естетских вредности, морају бити права свечаност језика.

У складу са таквим поетичким опредељењем, рекао бих да у српској књижевности немамо бољу и естетски богатију творевину од Симовићевог Чуда у Шаргану, драме која је обухватила романескну целовитост и обухватност описане стварности, песничку сложеност и непрозирност аутентичног доживљаја, драмске интензитете чудесне снаге, као и језичку изнијансираност врхунске лепоте, у распонима од разговорног тона, кафанског дијалога, па до чисто песничке изражајности. Стога, Симовићеве драме на сцени гледамо не само зато да бисмо сагледавали драмске сукобе и токове њиховог разрешавања него и да бисмо уживали у естетској изражајности коју прибавља само врхунска поезија. И премда у српској драмској књижевности нашег времена доминирају дела сценски заводљива и атрактивна, али естетски не претерано уверљива, Симовићеве драме колико немају ту лакоћу сценске лакоумности толико имају дубину и озбиљност драмског догађаја највишег реда. Зато је сасвим извесно да кад бисмо били у прилици да се са будућношћу кладимо на носиоца највиших вредности српске драмске књижевности, ваљало би се, са највећим могућим поверењем, кладити пре свега на Љубомира Симовића.

НАРОД КАО ВЕЛИКА ПОРОДИЦА

Све што је Симовић доживљавао и описивао, разумевао и исказивао, све је обележено дубоком потребом да цео свет, а пре свега сопствени народ доживи као једну велику породицу и да ту породицу разуме у свој њеној сложености, често и у несавладивим противуречностима и у страхотним унутрашњим сукобима који потресају пре свега човека-појединца. О свему томе Симовић је убедљиво сведочио и својом приповедном прозом (Ужице са врамама, 1996), па и есејистиком (Дупло дно, 1983. и др.). Као мало ко од српских песника, он је настојао да разуме мноштво језика од којих сваки испоставља своје приче и своја сведочанства. Или, како каже у „Песми о великој кући и породици“, у драми Чудо у Шаргану: „За асталом чује се језик српски,/ језик румуњски, мађарски,/ столарски, ковачки, свињарски,/ средњотехнички, пољопривредни,/ из дворишта кокоши и крављи, из храста врапчи,/ из Дунава шарански и смуђевски,/ и све се разуме,/ и што петао кукуриче са руде,/ и што лонац крчка, и што липа шкрипи!“ Разумети све ове језике није лако, али је племенито, а уз то је и реч о особини која у српској култури, тачније у њеном најсуптилнијем и најдуховнијем делу, јесте изразито на чени.

Попут дара који – по народном веровању – следи ономе ко пронађе биљку расковник (способну да све рашчара и одурочи, те да отвори све затворено и забрављено), тако и ово, симовићевско разумевање Другога јесте израз оног највишег облика типично српске духовности. Јер, ако су ишта током своје историје Срби морали, управо морали да раде, то је управо то: да разумеју шта то Други, обично освајачки, империјални народи који газе силним просторима, па и просторима Балкана, шта то они хоће, ко су они и какви су, шта им је циљ и чиме ће се задовољити, шта је њихова рационалност и креативна конструктивност, а шта њихова ирационалност и лудило? Из таквог духовног амбијента потекао је Љубомир Симовић и таквој духовности дао је он своје драгоцене прилоге. У таквом читалачком амбијенту он превасходно и налази пуно сагласје и међусобно разумевање, па би узалудно било тражити некакво другачије песничково родно место или неког примеренијег, пожељнијег читаоца. Све то не би смело да се заборави чак и кад би – којим чудом, а сасвим противно основном духу Симовићевог дела – у српској култури поново почела да делује свеопшта амнезија и дириговани облик самозаборава. Ништа унапред не треба искључити, али са књижевним опусима попут Симовићевог постаје веома тешко слугерањски, рајински задовољити таквим захтевима за свеопштим самозабором српског бића и српске културе. Поезија и, уопште, књижевност дали су свој многоструки прилог у стицању те драгоцене самоспознаје: са тог пута повратка више нема! А да се тај пут осветли, многоструко су помогле искре какве налазимо у речима које је изговорио управо Љубомир Симовић.

Београд, 17. мај 2016, ријеч на уручењу награде

НЕЗАПИСАНО СЛОВО

МИЛУТИН МИЋОВИЋ

У једном пјесничком запису Љубомир Симовић каже следеће:

Као што сељак,
Пред туђим војскама,
На разна места,
У подрум,
Иза јаруге, под храст,
Закопава жито,
Муницију, пушку,
Ракију, лампек
Иконе, сукно и маст

Тако и ја
У мрачно време ово
Све што имам сакривам
Пола у нејасно
Пола у незаписано слово

Ако у претпоследњем стиху ријечи нејасно слово, прочитамо као вишезначно слово, нашто нас наговара цијело дјело овог пјесника, онда ћемо открити неопосреднији и договарајући однос између вишезначног и незаписаног слова. Пошто се ради о скривању или прикривању, тежиште, ипак, пада на незаписаном слову, као кључном мјесту овог пјесничког записа. Али, покушајемо да незаписано слово видимо као носеће слово цијелог Симовићевог пјесничког дјела.

Ако се и зачас присјетимо наших најзначајнијих пјесничких дјела у последња два вијека српске поезије, наравно, одмах видимо и чујемо Његошев пјеснички језик са својом потресном дубином, и несравњеним духовним интензитетом.

У Горском вијенцу нема много ријечи које се не чују у говорном језику тог доба, у народној поезији, али те ријечи су тако сједињене, да читалац одмах види, да је у Његошевом пјесништву, српски језик добио нове моћи, нову силу. Кроз тај језик силно је продубљена свијест, и самосвијест, како појединца тако и цијелог народа. То

што је у том језику Ново, можемо рећи припада оном Слову које дјелује и зрачи, и надилази нас, и које се не да никад сасвим записати.

Пјесници доиста обнављају моћи свог, рођеног, језика, а у том ходу од Његоша, до пјесника Љубомира Симовића, морали би поменути оне изразите, као Лазу Костића, Момчила Настасијевића, Милоша Црњанског, Васка Попу, Матију Бећковића... Сви су ови пјесници писали истим језиком, али је, сваки на свој начин, додао нове силе и могућности српском језику.

У сусрету са пјесничким и драмским дјелом Љубомира Симовића, суочавамо се са тим чудом обнове моћи и могућности језика. У најбољим мјестима овог пјеснич-

ког дјела, имамо то осјећање, као да сам језик из своје семантичке утробе рађа нове моћи, опонирајући увијек сваком коначном смислу. Коначни и одређени смисао језика, само је нови замајац за супротни, за виши смисао, меандрирајући ка бесконачном, и првобитном.

Ова пјесничка технологија, нарочито је дала велике стваралачке резултате у драмском дјелу Љубомира Симовића, отварајући широки простор не само језичким моћима него и историјском памћењу. Као да самораскривајуће сјећање језика изводи на пјесничку позорницу различите ликове и карактере, њихове специфичне логике и гледања на свијет. Тај продубљени капацитет пјесничког језика, као да је опет оживио српску историју, њене носеће актере, њене вјечите противности. Сакривши се у незаписаном слову, пјесник Симовић диригује тим оркестром у којем преовлађује контрапункт, гдје се узајамно допуњују, подстичу и дозивају видљиво и невидљиво, ниско и узвишено, земно и небеско, записано и незаписано.

Симовићево пјесништво бјелодано је показало како говорни језик чува цијеле ријечи и недогледно искуство. Управо тај наслијеђени говорни језик, и његове матрице, у Симовићевом језику, ослобађају своје раскошне моћи кроз парадокс и контрасте, оксиморон и загонетку, питалице и удвајања и усложњавања смисла. Читајући ове текстове, можемо поновити јеванђељску ријеч, - Гле, старо постаде ново!. (2. Кор. 5, 17)

У основи Симовићевог пјесничког дјела као да је неки пагански свијет у ком Копилуша рађа све супротности које међусобно воде хераклитовску битку и полемику. Копилуша „рађа Каину Авеља, и Авељу Каина.“

Као у Платоновој пећини, или Инферну, видимо у овој поезији, призоре који као да су преписана најтамнија мјеста наше историје.

„Глава у торби,
смеје се глави на коцу,
глава с коца,
руга се глави на пању“...
Или –
„на Милуновим рукама
више је остало
Секулине крви
Него је у Секули“.

У нашој историји обнавља се у фрагментима библијска историја у којој истинољубац страда, а кривац узима власт да кажњава.

У нашем свијету и вијеку, гдје се све мјери тегом, кантаром, и динаром, па и људи и душе, не би било излаза да се пјеснику не открива онај свијет духа из којег тајнодејствује милост и незаписано слово.

У пјесми Богородици Тројеручици читамо:

„Тројеручице, док нас лове и мере/метром, литром, кантаром, тегом и врећом. Ти, двеју руку склопљењих пред кантарцијом, /измери нас, и помилуј трећом.

У простору историјске буке и бијеса, нема ко да чита: „Знак у коме се сабирају сви знаци“, каже у пјесми о Светом Сави, зато „у оваквом мраку остаје свет, кад се угаси света ватра“.

У Косовском боју, великом дјелу наше књижевности, по много чему сродном Горском вијенцу, обновљена је сва наша историјска драма. Овдје ступају на сцену пророци и трговци, јунаци који иду у бој, и невјесте које остају саме, главари који се отимају о превласт, и они који су спремни да се жртвују за Царство небеско.

У кулминацији овог драмског спјева, кнез Лазар, каже:

„Није питање хоћемо ли или нећемо да се боримо, Него, хоћемо ли или нећемо да постојимо“. Додајући оне чувене ријечи:

„Ја не одлучујем да ли ћу ићи у борбу
По томе колика је сила која ми прети
Него по томе колику светињу браним“.

Ето, такви стихови наговорили су нас, да пјесник Љубомир Симовић добије награду с именом нашег највећег пјесника.

Београд, 17. мај 2016, ријеч на уручењу награде

ЊЕГОШ БЕЗ ГРАНИЦА

ЉУБОМИР СИМОВИЋ

Ова награда која носи Његошево име, пружа ми прилику да изнесем неке закључке, или претпоставке, или слутње, или нагађања, до којих сам долазио у разним временима, враћајући се делима овог песника. Оно што увек морамо узимати у обзир, то је да су Његошу, у коме је Исидора Секулић видела „песника васионских аспирација“, око руку, ногу и крила били везани ланци владара, који су га из тих његових васионских аспирација принудно приземљавали на тло историје једног младог и одасвуд – и споља и изнутра – угроженог народа. Међутим, можда су управо та приземљења чинила његово дело драматичнијим и садржајнијим, и можда су му управо она обезбеђивала продужену актуелност.

Основно питање пред којим се налази наш песник представљају владика Данило и Игуман Стефан. „Што је човјек?“, пита владика Данило; „што је човјек, а мора бит човјек!“ више узвикује него што пита Игуман Стефан. То питање се понавља и поставља у најразличитијим ситуацијама и контекстима: шта је човек у односу на Бога, у односу на свети мир, у односу на нацију и народ, у односу на националне митове, у односу на религију, на историју, на политику и, коначно, шта је човек у односу на самога себе.

Одговори на ово питање крећу се у највећим распонима, који ће се у „Лучи микроkozма“ сажети у цигло три стиха:

Злоћа, завист, адско наслеђе,
Ово чојка ниже скота ставља,
Ум га, опет, с бесмртнима равни.

Докази и за једно – да се човек спушта „ниже скота“ – и за друго – да се својим умом „с бесмртнима равни“ – непрекидно се смењују на Његошевим страницама. На једном месту ћемо прочитати: „Твар је творца човјек изабрана“, на другом: „Што је човјек? Ка слабо живинче!“ На једном ћемо месту открити да творац подједнако сија „у смртнима ка у божествима“, на другом ћемо чути:

Све се човјек брука са човјеком:
Гледа мајмун себе у зрцало!

На крају, Његош ће, у посвети „Луче микроkozма“ Сими Милутиновићу Сарајлији, без посредништва неког од књижевних ликова, свом учитељу поверити:

С вниманјем сам земаљске мудраце
Вопрошава о судби човјека,
О званију његовом пред Богом,
Но њихове различне доказе
Непостојност колеба ужасна:
Све њих мисли на једно собране
Дуго ништа не представљају ми
До кроз мраке жедно тумарање...

У том тумарању кроз мракове истина више измиче, или се, још горе, као истина све чешће указује слутња да човек није оно што би као човек морао бити. Тако ће разочарани Теодосија Мркојевић у једној прилици казати да људи:

Све наличе један на другога,
Ал човјека ка планине нејма,
А у другој ће резигнирано закључити:
Будале су људи од старине,
Будале ће остат довијека.

Ово ових суморних истина неће бити далеко ни оно што ће нама о нашем карактеру и менталитету казати Шћепан Мали:

Свуд страдају људи и народи,
Но пружају један другом руку,
Свуда само не овде, где неслога царује и међу људима и међу народима.

Са том истином ће се, на почетку „Горског вијенца“, суочити и Владика Данило:

О, кукавно Српство угашено,
Зла надживјех твоја сваколика,
А с најгорим хоћу да се борим!

Пре Његоша и његовог Владике Данила, то зло је видео и на њега указао још Доситеј, када је, у „животу и прикљученијима“, упозоравао: „Србија, Босна и Ерцеговина избавиће се временом од Турака и ослободити;

али ако народ у овим земљама не почне отресати од себе сујевјерије и не искорени мрзост за закон, они чеду сами себи бити Турци мучитељи“. Не, дакле, само неслогу: и Доситеј и Његош ће видети још једно највеће зло. Доситеј је казао: „мрзост за закон“, а Његош ће закључити: „рођени смо у бесудну земљу“. (Овде бисмо се се могли сетити и стиха: „правда ви је што је вама драго“.)

На неслогу ће нам указати и Стерија, и Змај, али ће оно на шта нас је упозоравао Доситеј – да ћемо „сами себи бити Турци и мучитељи“ – непосредно потврдити у „Прологу за Горски вијенац““ Лазе Костића, коме ће Његош, из облака над Ловћеном, поручити:

Док на ту земљу ови стоји кам,

Најцрњи враг је Србин себи сам!

Треба ли да кажемо да се овај горки лајтмотив наставља кроз целу нашу историју и поезију, све до данашњих дана? Промена је можда само у томе што се некад прелазило из једне вере у другу, у трећу, четврту, пету, шесту... Као да никад нисмо читали ни Доситеја, ни Стерију, ни Његоша, ни Змаја, ни Лазу Костића. Као да никад нисмо читали никога.

Ослонац који није успевао да нађе у земљи и у човеку, Његош тражи отискивајући се далеко „у просторе и за просторима“, тражи умним летећи крилима „око сунца и планета“, тражи у етици која би се могла засновати у присуству Бога, ако би било могуће да Свевишњи заиста засветли „у смртнима ка у божанствима“. Међутим, присећамо се да је још Блејк рекао да су „људи заборавили да све божанствености пребивају у човечијим грудима“, што, по свему судећи, није могло промаћи ни нашем песнику. Од тих мракова које открива у човеку и међу људима Његош се брани својим „васионским аспирацијама“, високом поезијом, високом етиком, великим и патетичним речима и гестовима. Али се од тога брани и хумором.

Кад је о хумору реч, могли бисмо навести разне сцене из „Лажног цара Шћепана Малог“, као и неке сцене из „Горског вијенца“. Међутим, у овој прилици бисмо се зауставили на једном неупадљивом детаљу, који је, колико нам је познато, запазила једино Исидора Секулић. На почетку „Лажног цара Шћепана Малог“, као и на почетку сваке драме, налази се списак лица која се у драми појављују. На том импозантном списку, уз патријарха српског, уз кнеза Долгорукова, генерала и посланика „царице росинске Екатерине вторе“, уз сердара и војводе, везире, паше, бегове, судије и кадије, појављује се, равноправно с њима, и један Папагај! Папагај Шћепана Малог! Колико би нас далеко у претпоставкама могао одвести овај детаљ, који Исидора дефинише као „апсурдан“, док ја не могу да одолим искушењу да у том епитету потражим оно значење које он има у термину „театар апсурда“? Докле би могао стићи Његош да се отиснуо даље у правцу у коме га је могао одвести овај апсурд, овај папагај, овако провокативно, као бомба, подметнут у ово елитно друштво генерала, сердара и војвода?

У страху да сам можда већ претерао, ја овде стојим све слободнијим, све изазовнијим претпоставкама постављам границу... Али знам да та граница, као и ниједна друга, не може ограничити ширину Његошевих интуиција.

Малочас, не случајно, цитирао сам Виљема Блејка. Цитираћу га, на крају, још једном. Блејк је, у „Пословицама пакла“, написао: „Молитве не ору“. А Његош је, у „Лажном цару Шћепану Малом“, казао: „Молитве лијек не бивају“. Блејк је написао: „Кад би лав примио савет лисице, био би лукав“. А Његош је написао: „Буд лисичија не треба курјаку“. Кад видимо ову и оволику сагласност између Блејка и Његоша, видећемо на којим је фреквенцијама радио наш песник, и схватићемо зашто се тумачењима његовог дела не могу постављати никакве границе.

4. фебруар 2016.

Београд, 17. мај 2016, ријеч на примању награде

ОСЛИКАВАЊЕ ЉЕПОТЕ

ПРОТОЈЕРЕЈ-СТАВРОФОР ПРОФ. ДР БОРИС БРАЈОВИЋ

РИЈЕЧ ИЗГОВОРЕНА НА ОТВАРАЊУ ИЗЛОЖБЕ ВАСКРШЊИХ ЈАЈА У ДУХОВНОМ ЦЕНТРУ У НИКШИЋУ, 3. МАЈА 2016.

Христос Васкрсе!

Два су начина како човјек приближава и разумијева оно Божанско у сфери људског. То су ријеч и слика, логос и икона. Начини како особито присутност Бога у времену кроз ријеч и слику, показују ону најљудскију потребу да волимо и живимо са оним кога волимо. Обраћајући му се као оном блиском и интимном. Почетак историје

откривања Бога у свијету, његовог оваплоћења и васкрсења истовремено је значио и почетак једне интимне историје сталног и новог приближавања и интимизовања божанског. Није ли читав историја иконофилства и њему противног иконоборства заправо борба за ону људску димензију личности, која је одређена љубављу као стално прожимајућом димензијом. Потреба за љубавним прихватањем Бога носила је са собом и потребу блискости онога који нам се Открива, приступачност

Божија се откривала и у личностној блискости, односно у блискости односа. Човјек као икона Бога потребује и Божанску икону, непознати Бог се познаје само познатом љубављу.

Другим ријечима, теологија као начин живота и могућност откривања Бога и свијета јесте и начин конкретног представљања личносног логоса. У овом случају је ријеч о автографији, о посебном начину осликовања и украшавања јаја поводом Васкрса а као посебан начин изражавања лаичке блискости са Божанским. Фарбање јаја и њихово осликовање у хришћанству има традицију од средњег вијека, али она у ширем контексту заправо представља онај покрет и жељу да иконолошким језиком изрази искуства сусрета са божанским. Ако бисмо бирали најсроднију умјетничку област автографији онда би то биле илуминације минијатура у нашим средњовјековним ћирилским рукописима.

Украшавање сакралних текстова, Јеванђеља, Четворојеванђеља, Посланица и Апостолских дјела, и литургијских цјелина, икоса и кондака у псалтирима, у нашим манастирима познато је од најстаријих времена. Тако се између корица ових текстуалних цјелина могао наћи широк и разноврстан репертоар декоративне умјетности, а неријетко и права мала умјетничка остварења која су била особен и аутентичан израз једне

епохе. Орнаментални дјелови некад антропоморфног, зооморфног и орнитоморфног садржаја исплетени су са флоралним маргиналним ознакама у облику руже, гранчице или козе, а често оивичени различитим геометријским фигурама (кругова, ромбова, лукова, дијагонала итд.). Овдје ћу само поменути изванредна илустрована остварења Андрије Раичевића на књигама Козме Индикоплова „Хришћанска топографија“ и Јована Егзарха „Шестоднев“ из збирке манастира Св. Тројице код Пљеваља иначе једног од најзначајнијих скрипторијума и преписивачких и калиографских центара у времену турократије. Калиографија се заправо изражава и у автографији (у украшавању јаја) јер се не ради просто о техници, о краснопису, већ много јасније и садржајније у осликовању красоте свијета, ријеч је о осликовању љепоте логоса свијета који је као јаје бременит животом из кога настаје нови и обновљени. Зато сваки онај који украшава бојом и облицима јаје учествује и наставља онај низ богозближавања кроз специфичну визуелну индикацију континуитета и чувара хришћанског идентитета. А тај идентитет је заправо у истини да је Бог човјека створио из љубави и да човјек Бога само тако на исти начин може и спознати. У сваком осликаном јајету вечерас можемо препознати тај љубавни додир и радовати се њему. Ништа више и ништа мање.

О СЛУШАЊУ И МОЛИТВИ СРЦА

ДР НИКОЛА МАРОЈЕВИЋ, ЂАКОН

БЕСЈЕДА ИЗГОВОРЕНА НА КОНЦЕРТУ ХОРА СВЕТОГ НОВОМУЧЕНИКА СТАНКА, САБОРНА ЦРКВА СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ОСТРОШКОГ, 4. МАЈ 2016.

Христос воскрес.

Часни оци, љубљена браћо и сестре.

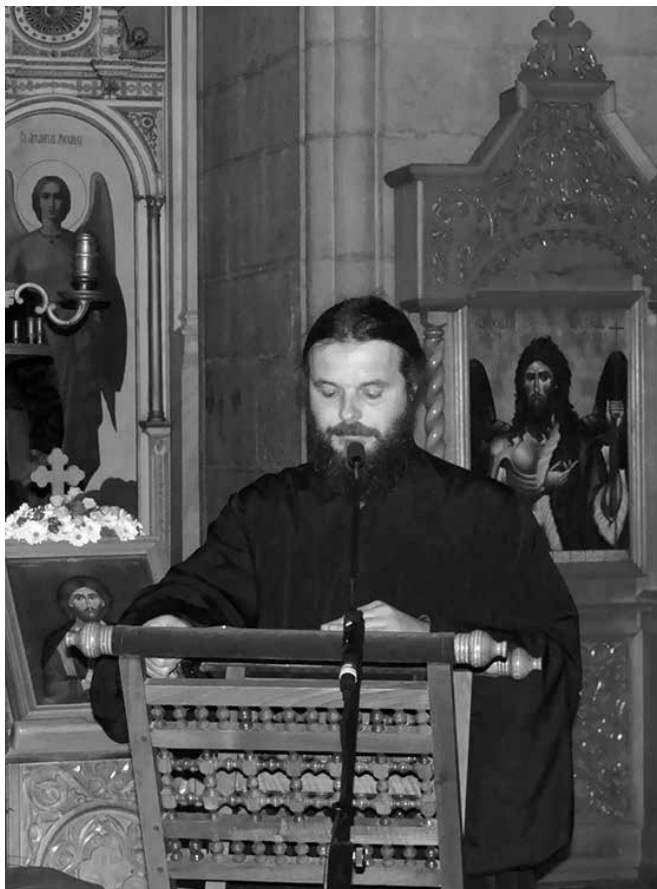
Ево већ двадесети пут од далеке 1996, окупљамо се у славу и част Светог Василија Острошког Чудотворца, небеског покровитеља нашег храма и овог града. Манифестацију под називом „Дани Светог Василија Острошког“ све ове године традиционално организују Епархија будимљанско-никшићка и Црквена општина Никшић.

Вечерас имамо част да слушамо хор Светог Новомученика Станка, којим већ више од двије деценије са изузетним успјехом, са љубављу и знањем њој својственим, руководи диригент проф. Ленка Дурутовић. Ленка није само руководитељ хора него и веома често њихов духовни родитељ. Хор не треба посебно представљати ни у широј православној заједници, а камоли овдје у овом граду, али их треба похвалити и честитати на труду и на подвигу и на вишегодишњем уљепшавању богослужења у овоме храму. Зато узвикнемо: На многаја љета!

Наша маленкост је прије неколико година произнијела слово поводом двадесетогодишњице постојања овог истог хора, на овом истом мјесту и у склопу истих ових Дана. Тада смо говорили о Духовној смрти и духовном васкрсењу. У природи је вјерујућег човјека да трага са неиспитивим дубинама Божанског бића и неприступне славе Свете Тројице, и да у том трагању покуша ријечима, ако не ухватити, а оно макар назрети сву непојамност љепоте Божанског Лица. Неизречивост красоте Ријечи Божије, Васкрслог Христа, остаје још тајновитија након сваког таквог покушаја. У томе је чар потраге и покушаја одгонетања. Тајна има свој смисао једино док се не открије. Тако Тајна себе најбоље чува.

Зато ћемо ове године наставити гдје смо стали прошлог пута, с надом да нећемо одступити од приближавања Тајни над тајнама, имајући на уму да је појање, и појединачно и хорско, не само пут молитвеног општења него и приноса оног најфинијег што човјек посједује – гласа, као мелодије душе, на олтар Свемудрог и много-

милостивог Цара. У том духу насловисмо ову бесједу: **О слушању и молитви срца.**

Човјек – као врхунац творевине је пребогат – он у себе може смјестити цијелу васељену. У њему живи Тројични Бог са анђелима, али и пали анђеосатана са својим анђелима – демонима, који су ту да посвједоче човјекову грехољубиву плот, која прижељкује да се наспава, преједе, напије, разигра, распјева, провесели – увјерена да се ионако мора умријети, па је све свеједно. Нема вјечног живота, ако има смрти. То је логика човјека који живи овоземаљским животом погођен несрећом као отровном стријелом. А души је потребна слобода (Јн. 8, 36), зато се и пророк обраћа Господу: изведи из тамнице душу моју... (Пс. 141, 8).

Често се дешава да човјек има сасвим уређен и лагодан живот – добро здравље, породични мир, благостање, а он сâм вене, копни, притиска га нека туга, не може да се скраси ни на једном мјесту. Из простог разлога што унутарњи човјек потребује духовну храну, а његова душа умире гладна и жедна љубави и Ријечи Божије. Тјелесна наслађења иза себе остављају само развалине, пустош и разочарање. Темеље за очајање.

Човјек који живи са чврстом вјером у Господа, иако страда у греховима [нема човјека без гријеха (Јн. 8, 7)] кроз тајну покајања налази излаз из беспућа и у Руци Божијој добија котву спасења која је избавља из пучине страсти. Зато од Господа иштимо најприје смирења, а све добро што чинимо припишимо помоћи Божијој – јер Бог се противи гордим а смиренима даје благодат (Јак. 4, 6). Вјерујући човјек добија благодат, а благодат у њему покреће источник спасења. Непресушни кладенац милости Божије.

ПАЗИТЕ, ДАКЛЕ, КАКО СЛУШАТЕ (ЛК. 8, 18)

У јеванђељској „опомени“ да се обрати пажња како треба човјек да слуша на извјестан начин показано је како је човјек, с једне стране, најчешће окренут себи и својим личним прохтејима, и како је истом том човјеку дато много више него што му је потребно за прави живот, с друге стране. Начин нашег слушања битно одређује и начин нашег живљења.

Најприје се запитајмо како слушамо Ријеч Божију! Сâм Бог говори у Светом Јеванђељу. У Књизи вјечног живота исписује Своје и дане сваког човјека. То је прича о Животу у коме нема пропуштених прилика и немогућих изазова. То је Књига о Христу, - Сину Човјечијем, али и о сваком човјеку. О мени. О теби. О свима који слушају, загледани у Небо над небесима. Небо које свједочи Љубав Божију.

Колико се само удубљујемо у оно што нам говори други човјек?! Не мрдамо ни корак даље од површности и слијепе непажње. Зашто се тешко удубити у смисао ријечи која се некад може и на нас односити? Човјеку је мучно и да саслуша људску ријеч ближњег свог, зато што оно „чути“ и „слушати“ у ствари значи „одазвати“ се позиву другог и вјечно Другог. То је глас „вапијућег у пустињи“ (Ис. 40, 3). Глас чији одјек пара душу човјекову ма гдје била. Нема недодирљивих и заштићених.

А шта рећи о гласу наше савјести?! Човјек му не вјерује и често га одбацује из лењости и бојазни. Лењости која воли успаваност и безвољност, и бојазан – страх од промјене. Човјек слуша само оно што му одговара, а опомене, казне, подсећања потискује и не слутећи да тиме сакати своју душу онеспособљује је за борбу за вјечни живот.

Како слушамо у ствари значи како живимо. И чему живот? Ако глас савјести потискујемо и ућуткамо; ако глас другог занемарујемо и заглашујемо – па неће ни свемудра Ријеч Божија доћи до нас. Ако пропустимо и заобиђемо све што нам не одговара – шта преостаје?! Зашто човјек да живи као убоги сиромах кад је рођен за вјечност? Не може се понирати у дубине Божанског бића ако се батргамо по површини живота заузети баналностима свакодневице.

Сјетимо се меланхолика кога малоприје помену смо. Није он несрећан због овог живота и свијета, него што не зна за бољи, а неће да слуша, или слуша како и кога не треба. Начин вођења живота једном човјеку даје кључ за одгонетање смисла живота и раскрива вратнице које воде у ново небо и нову земљу (2 Петр. 3, 13), земљу запечаћену Духом, гдје свака туга губи свој траг.

ИЗ ДУБИНЕ ВИЧЕМ К ТЕБИ, ГОСПОДЕ! (Пс. 129, 1)

Право, благочестиво знање, свједочи да се о Богу може знати само оно што је човјеку дато – прије свега зато што је с једне стране неопходна простота срца, и с друге, није умјесно превише испитивати дубине божанске тајне. Ко је тај ко може открити својства неба над нама, воде око нас, или пак облик вјетра – једном ријечју – планове Господа Бога са Својом творевином?! То и значе ријечи апостола Павла о дубини богатства и разума Божијега – неиспитиви су судови и неистраживи путеви Његови (Рим. 11, 33–34). А потом.

Када Пророк кличе: „из дубине вичем к Теби Господе!“ (Пс. 129, 1) – то није усклик из дубине знања стеченог учењем и дугим поучавањем; нити пак из недостижних дубина премудрости и разума Божијег – он вапије из дубине свога срца. Као рањени јелен. Срца стијешњеног одасвуд и притиснутог невољама које живот доноси. Он не зове Господа гласом, него срцем. Ту нема више спокојног сазвучја тонова – то је вапај вјере, за коју је увијек отворен и спреман слух Божији.

То су дубине из којих повика апостол Петар престаошан чудом ходања по води (Мт. 14, 30). Како само вапије апостол Павле након страдања у Коринту – вјешт на ријечима и вичан у знању о Богу (2 Кор. 11, 6) – његову молитву услиши Господ продуживши му живот зарад богатства Цркве којој служаше ревностно. Од Светих треба да учимо и усвајамо да вјера није неко умовање, или мисаоно увјерење – вјера је свецијело повјерење у Бога, безгранична вјерност у Њега. Оно што ми видимо очима вјере је залога нашег будућег живота. То је онај „квасац“ (Мт. 13, 33; Лк. 13, 21; Рим. 11, 16; 1 Кор. 5, 7) за који морамо бити спремни и живот да дамо. Главу положимо (Јн. 10, 18). Вратимо се Давиду.

Вичем Теби Господе из дубине очајања, стида, отуђења од Тебе, из најмрачнијих и најудаљенијих сфера своје душе. Али он не бјежи од Бога, већ очајничким криком бјежи ка Њему. Бјежи од себе, од најтамнијих пукотина свог унутарњег бића. Тако треба човјек у сваком времену, када доживи унутарње врење, осјети мрак очајања и сву бол самоће, да из све дубине крикне ка Господу – и његов вапај наћи ће одјека у Божанском уху. Господ ствара и таму и свјетлост. И небо и земљу. И пребива у свему. И у смрти и у животу. И у аду и на Престолу Цара. И гдје си год ти ту је и Он. Само Га се сјети и дозови. Све чује и види.

Из дубине вичем к Теби Господе. Из дубине срца, а не површно са усана. Зато што је молитва срца најватренија, живи пламен – а молитва уста хладноћа сама. И пророк Јеремија то има на уму када каже да је човјеку

Господ близу уста, али далеко од бића (Јер. 12, 2). Старозавјетни човјек је знао да Господа поштује уснама својим, али срце далеко бијаше од Њега (Ис. 29, 13). А човјек својим ријечима, уколико су одраз његовог унутарњег бића окренутог Богу, сличан је дубокој води, непровидној и тајновитој, извору мудрости и познања Истине (Приче 18, 4). „Све“ што човјек – хришћанин може и треба да учини вјером је да се бори по Божијој моћи која у њему силно дејствује (Кол. 1, 29). Молитва срца је најдивнији плод тиховања у мудрости и љепоти неисказиве славе Божије.

Појање, као интегративни дио богослужбеног процеса, у најдубљем смислу је израз молитвеног стања човјека. Да би оно од овог помињаног спољашњег манифестовања – као усна молитва – достигло пуноћу, мора постати нераскидиви дио човјекове личности и једна врста саживљавања са Богом. Спољашња молитва, усна молитва, најбоља је припрема са унутарњу молитву, молитву срца. Таква молитва, као израз неописивог стања душе човјекове, одраз је и човјековог напора у задобијању благодати на путу спасења, на путу освајања оних простора новог неба и нове земље, које ево више од двадесет вјекова трасирају својим унутарњим подвигом оци и матере наше, благочестивим појањем душе, подвижници Христове љубави и жртве.

Конечно. Сви ми смо дужни да славимо Господа: и устима – словесно, и ћутећи – својим животом. Човјек треба да буде као небо, које иако без усана, својом чудесном љепотом слави Творца и тјера свакога да остане без даха када погледа у њега. Зато и ми прославимо и узнесимо хвалу Господу и устима својим – у свакој духовној пјесми и молитви – прославимо Га за сва Његова безбројна чудеса и неизмјерну љубав и милосрђе према сваком човјеку, не би ли угледали толико жуђену безвремену свјетлост Истине и Љубави Божије.

Из дубине вичем к Теби Господе:

Господе, услиши глас мој.

Хвала на пажњи.

ДА ЛИ ЋЕ СВИЈЕТ БИТИ ЉЕПОТА ХРИСТОВА?

ДР МИОДРАГ ЧИЗМОВИЋ

СЛОВО ИЗГОВОРЕНО ПРИЛИКОМ ОТВАРАЊА ИЗЛОЖБЕ ФОТОГРАФИЈА ПОСВЕЋЕНЕ ЛИТИЈИ У НИКШИЋУ 1996–2016, 5. МАЈ 2016, ЦРКВЕНО-НАРОДНИ ДОМ, НИКШИЋ.

Литија у част Светог Василија Острошког ево већ двадесет година постаје лепота која спасава, преображава и просвјетљује град који се упркос економском потонућу и пројектованој маргинализацији не жели предати. Саборна молитва са хиљада усана као да уноси свјетлост у изворе таме просвјетљавајући прије свега наш унутрашњи мрак. У једној молитви Светог Григорија Паламе наилазимо на ријечи: „Господе просвијетли моју таму.“ И у том смислу дилема је очигледна: да ли ћемо се трудити да преображавамо свијет или ћемо тонуту у егоистички мрак своје самодовољности. Да ли ће свијет постати љепота Христова или ћемо још у току овог живота осјећати предукус камуфлираног и припитомљеног пакла искључиво зависи од људске слободе. Сјетимо се мисли Димитрија Карамазова који каже да је човјек исувише широк и да би га требало сузити. Ова мисао која дубоко прониче у психологију људске душе прије свега говори да је апсолутно могуће да у човјековом срцу у исто вријеме обитавају и идеал Мадоне и идеал Содоме. Идеал божанске узвишености и чистоте и идеал перверзије и срама. У људском срцу траје непрекидни рат та два идеала. Човјек је сав у антагонизмима, противрјечностима и антиномијама. Сама егзистенција је парадоксална, јер повезује у човјеку непомирљиве крајности: коначно и бесконачно, слободу и нужност, људско и божанско, рај и пакао. О тој огромној ширини која се налази у човјеку, Василиј Розанов ће рећи: „Човек је безграничан. Сама његова суштина јесте – безграничност. А израз тога јесте метафизика... Човек жуди за оним 'другим'. Несвесно. Из те жудње је рођена метафизика“ (Последње лишће, Београд 2002, 17)

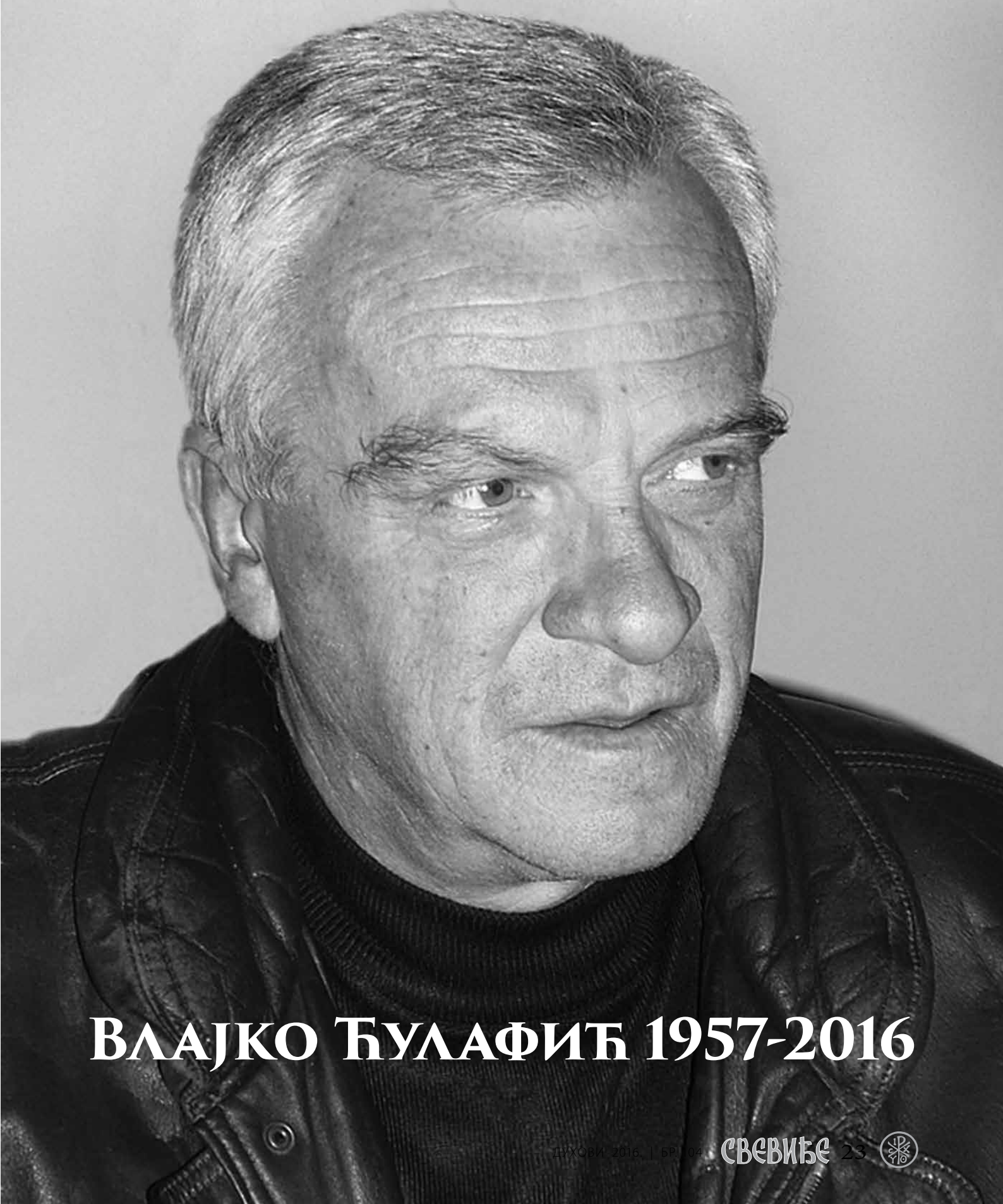
Изложба фотографија поводом двадесетогодишњице од одржавања прве литије нема само документарни и ретроспективни карактер. Она прије свега говори о предукусу тог преображеног свијета свједочећи о једној дубљој, метафизичкој реалности која обесмишљава свијет површности, празнине као и живот у баналности сиве свакодневице. Молитва Светом Василију крије и даје снагу да и у тренуцима највећег очаја и бесебности сачувамо мир у срцу свом и да лакше пронађемо себе у себи, себе у другима и друге у себи. Изгледа да је и сам Достојевски својом мишљу да ће Љепота спасити свијет, изразио своју наду и ишчекивање преображаја свијета и долазак Царства Божијег. Тај преображај није само преображај појединачног човјека већ и васељенски, социјални, тачније свеобухватни преображај. Фо-

тографије које су пред нама често као да крију ту метафизичку жеђ душе и спознају да само саборно можемо одољети свим притисцима и искушењима. Неоспорни култ Светог Василија Острошког свједочи да чак и они људи који нијесу хришћански профилисани осјећају снагу његовог светитељства као и покров његовог духа. Фотографије Константина Шнурова, Радоја Раце Живковића, Жељка Шапурића, Микана и Саше Миловића, Милоша Звицера, Луке Зековића не само да пројављују духовно буђење већ и симболизују постојаност и снагу која ће одољети свакој летаргији, равнодушности и безнађу.

С надом да ћемо у „срцу другог своје срце чути“ и са вјером да љубав, љепота и стваралаштво могу спасити свијет све вас од срца поздрављам...Уживајте!

ВЛАЈКО ЂУЛАФИЋ 1957-2016

ЧЕСТИТИ ХРИШЋАНИН ВЛАЈКО ЂУЛАФИЋ

ЕПИСКОП БУДИМЉАНСКО-НИКШИЋКИ ЈОАНИКИЈЕ

НАДГРОБНО СЛОВО ВЛ. ЈОАНИКИЈА НА САХРАНИ ВЛАЈКА ЂУЛАФИЋА, 6. МАЈА 2016.

Христос васкрсе!
Ако човјек може пожељети, а има на то право, дан кад ће из овога свијета отићи и придружити се својим прецима, то је управо овај дан. Дан Васкрсења Христовога и Светог великомученика Георгија. Дан свјетлости, дан радости, пасхе Христове и онога који је посвједочио Христово Васкрсење, заштитника манастира Ђурђевих Ступова, Светог великомученика Георгија. Испраћајући у овај свијетли дан нашега Влајка Ђулафића, честитог хришћанина, који је својим животом постао дио свих нас имамо увјерење да је његово опијело било нарочито и посебно. Оно је заправо било пасхална служба, Васкршња служба, служба побједе Христове над смрћу. Она

служба која свједочи да је Господ Исус Христос својом смрћу смрт уништио, јавио се као победитељ смрти, и оно што је од свега најважније, све нас који у њега вјерујемо учинио учесницима својега торжества, своје побједе над смрћу. И новог живота, и царства свога вјечнога. Али та радост, свеопшта, свечовјечанска, васељенска, дошла је послје Христове голготе. Послје његовог распећа, послје његових мука на крсту и послје његове смрти и сахране. Његова смрт била је живоносна и Његово Васкрсење је свеопште, свечовјечанско и надкосмичко славље. А наш Влајко, у овом животу, носио је крст Христов цијелог свог живота. Свједочио вјеру и истину, а нарочито од кад је Господ попустио на њега тешку болест. Болест од кога се ужасава сваки

човјек који има саосјећање. Он је ту болест, носио неизлечиву и тешку, носио достојанствено, храбро, хришћански, мушки и са њему својственим хумором. Знао се насмијати, а знао је и нас насмијати, као и увијек, у својој тешкој болести. Имао је присуство духа и присебност као хришћанин. Осјетио је Божији позив, и он се томе позиву као вјерни син Цркве и вјерни слуга Божији одазвао. Смјерно, кротко, са надом и са стрпљењем подносећи неиздрживе муке. Болест је била таква да се дотакла и његове утробе и цијелога његова бића и његове мудре главе, његовог мозга. Али је он побиједио. Остао је присебан, прибран, свјестан, честит и храбар до последњег свога издисаја. И можемо слободно рећи да је побиједио. Победио је уз помоћ Христовога Крста, Христовога знамења и уз помоћ свог чврстог карактера.

А какав је то био човјек?! Каковога свако од нас у овом животу може само пожељети за пријатеља, за саговорника, за сарадника. Знам га 20-ак година и дивим се само томе што никад тај човјек гледајући наше мане и наше промашаје, никад то није узимао нарочито у обзир. Него увијек спреман да притекне у помоћ, да се нађе кад треба, да помогне, да подметне своје раме, да дода снаге и да дода руке.

Тако да слободно можемо рећи да је он је један од ријетких обновитеља Епархије будимљанско-никшићке. Као дугогодишњи уредник „Свевића“, а тиме је наставио дјело покојног Драгише Маџаља, а наставио га је братски и људски, призивајући и сазивајући у сабориште „Свевића“ српске писце и српске мудре главе, али не само то, јер Влајко се није бавио само писањем, мада је ту постигао највећи домет, он је био и предсједник Црквене општине беранске и у последње вријеме предсједник Одбора за изградњу храма Светог Стефана Немање у Берама.

Дао је велики допринос да се достојно прослави велики јубилеј манастира Ђурђеви Ступови – осамсто година од његовог настанка; сачинио је Споменицу, био са нама заједно организатор великог научног скупа и приређивач Зборника научних радова о Ђурђевим Ступовима и много чега другог, али оно што је најважније у свему томе Влајко је био поуздан, сигуран, човјек са којим се ваљало савјетовати и када никога другог нема од људи знате да имате чврсти ослонац Влајка Ђулафића.

Честита породицу, ову свету службу ми заједно са народом принијесмо Господу Богу, за покој његове душе. И ми заједно са народом дођосмо да вам дамо подршку, духовну и моралну, да вас охрабримо да издржите овај велики губитак. Али да знате нијесте изгубили само ви, него је изгубило цијело Беране и много шире. Међутим, ми то тако доживљавамо, на земљи, јесте губитак, али на небу је добитак.

Пуне се ризнице Божје, и поједини од нас, најзаслужнији, најбољи од нас, одлазе прије времена и увјерени смо да наш Влајко иде право у наручје Божије. Због свега што је у животу чинио, а нарочито због тога што је тешку и неизлечиву болест тако хришћански носио и можемо слободно рећи својим последњим издахом уједно и побиједио, јер се показао јачи од смрти, јачи је био његов дух, а то је велики добитак и за породицу и за његово потом-

ство, али и за све нас. Он је велики свједок вјере православне и честитости, оданости својој светој Цркви. У овоме часу морам да кажем да је Влајко цио свој живот носио, косовски крст и косовско памћење и да је, у ове последње дане, гледајући куда иде Црна Гора, много патио и много туговао и своју тугу пренио у стихове, али није са Његошевог пута и са пута Светог Кнеза Лазара одступио, него је остао вјеран Светом Сави и својим прецима, вјеран Крсту Часноме. Запамтиће га српска књижевност и српски језик. Он је био један од оних који се у овом времену супротставио својим пером оној пошасту која „зобље земље и народе“, као што се догодило и са нашом отацбином. Али, увијек је дух јачи од земаљске силе и том геслу храбро је послужио крепки дух Влајка Ђулафића.

Нека Господ коме је Влајко био вјеран у овоме животу, распети и васкрсли Исус Христос, Господ и Спаситељ, његову душу прими у своје животворно, вјечно, очинско наручје. Нека породици да утјеху, и свима нама нека примјер овог честитог човјека, буде свагда пред очима, интелектуалца и брата хришћанина, и једнога од најбољих Васојевића овог нашег времена. Њему покој души и царство Небеско. Христос Васкрсе!

ИДЕШ ЛИ, РОДЕ

Преко змијања и коловрата,
Кроз међаве и непроходе,
Док се, сушта, за маглу хватам,
Чујем однекуд: Идеш ли, роде?

Гласка ли ми се то стари Реља,
Из оне твоје жалобне приче,
Кроз коју се род, наш, сав кобеља,
Или ме ти, Петре, несрећнице,

Дозиваш - слутњама распамећен,
Док ћутим, затечен у недоба,
У смету, што га насу стољеће
Које преко Твога мину гроба,

И запријечи нам све проходе:
Одасвуд неко запомаже,
Одасвуд чујем: Идеш ли, роде?
А, нит могу, нит знам: шта да кажем

Идем ли, не идем... живи јесмо л',
И ја и род мој? Који је вакат?
Реци, помрчино, бар ти: гдје смо,
Док у те бленем, нијем и сакат.

ОПРОШТАЈ С ПРИЈАТЕЉЕМ

БУДИМИР ДУБАК

НАДГРОБНО СЛОВО БУДИМИРА ДУБАКА НА САХРАНИ ВЛАЈКА ЂУЛАФИЋА,
6. МАЈА 2016.

Дође жалосни и тешки час, да се опраштам с нашим Влајком.

Очеви су нам, на злом путу, заједно прошли Голготу. Ми смо продужили њихово пријатељство и примили завјет, који су нам они предали од својих јуначких предака. И у временима, нимало наклоњеним српском народу, Влајко је као писац и човјек, до последњег издаха, часно и одважно носио свој крст. Служио је, без узмака, Господу и свом многострадалном народу.

Влајко Ђулафић је дивни изданак племена Васојевића, које је дало знамените духовнике, витезове паметаре, умјетнике, научнике, народне прваке. Он је у нашем времену зрачио честитошћу, мудрошћу, незлобивошћу и великим даровима, које му је Господ дао, да их умножи и похрани трајно у књижевној и духовној ризници нашег народа.

И заиста, Влајко се неуморно трудио да умножи таланте. Али, он то никад није чинио ради сопствене користи или пролазне славе, већ из урођене потребе за жртвовањем и даривањем свега оног што је посједовао.

Не знам човјека који га је упознао, а да није био опчињен толиком несебичношћу и добротом нашег брата у Христу, Влајка.

Врстан интелектуалац, публициста, пјесник, сатиричар, прозаиста, културни посленик, Влајко је створио обимно и незаобилазно дјело. Био је одани и неуморни сатрудник нашег дивног владике Јоаникија, који га је волио као најближег свог и усрдно се молио за њега. Био је дика честите породице Ђулафић, својих родних Луга и пријатеља и браће по перу, који тугују за њим. Био је један од најугледнијих чланова Удружења књижевника Црне Горе, и у чије име се од њега опраштам.

Да Влајко ништа друго није радио до што је годинама био главни уредник листа Епархије будимљанско-никшићке, „Свевиће“, и приредио (са сином Дамјаном) књижевно-историјску споменицу „Манастир Ђурђеви ступови“, као и капиталну „Споменицу Стефана Немање“, оставио је неизбрисив траг у животу наше свете Српске православне цркве и њене Епархије будимљанско-никшићке.

Нарочито је судбински био везан за древни немањићки манастир Ђурђеви ступови, о којем је написао и пјесме антолојске вриједности.

Он је кроз казивање о осмовековној страдалној историји Ђурђевих ступова оставио потресно свједочанство и о судбини свеколиког српског народа.

Овдје, на светим водама Лима, манастир Ђурђеви ступови су стојер, око ког се, како пјесник каже, вјековима сабирала српска душа. А над светињом „бдије Свети Георгије“.

Пјесник Влајко Ђулафић, у виђењу свог судњег дана, каже за цркву Светог Георгија да је „претрајала Сламка Спаса“. Вели још: „У лађи ме својој носи, ка пристану Судњег часа“.

И ево, драги брате Влајко, данас, кад си доспио у пристан Судњег часа, помишљам како те Господ призвао к себи, уочи великомученика и ратника Георгија, и како те на овај свети дан испраћамо тамо гдје нема туге ни уздицаја.

Борио си се на овом свијету, до последњег часа, онако, како те учио и сами Свети Георгије.

Добар си рат водио. Заслужио си да се твоја племенита и намучена душа настани у рајском насељу.

Нека те лађа Светог Георгија одвезе у Царство Небеско.

Слава ти, брате наш, Влајко Ђулафићу!

НО ТО СРБИ...

Боже мили, чуда великога,
 Ја ли грми, ја л се земља тресе,
 Ја ли буна народа српскога,
 На дахије, нове, подиже се?

Нити грми, нит се земља тресе,
 Нити игдје љута Србадија,
 На дахије, какве, подиже се,
 Но је друга постала судија.

Те с не бију мора и мрамори,
 Нит се бију виле на Попина,
 Но то тутње ватрени говори,
 Глобалиста-Срба, са трибина.

То не воде да, тобож, продају,
 Радивоје и Новак – Грујицу,
 Но то Срби Србе окивају,
 И спраћају у хашку тамницу.

То не псује Љутица Богдане,
 И не гони Краљевића Марка,
 Но делије праха нашмркане,
 Тетурају преко градског парка.

То не био Југовићу Бошко,
 И не били Турака буљуци,
 Но то Србин: свак за својим ћошком,
 Чека брата, с тољагом у руци.

То не прође Болани Дојчине,
 Не изгони камен из калдрме
 Његов доро, него геј-момчине
 О љубави међ Србима грме.

То не воде Старог Вујадина
 Ка Лијевну, оном, проклетоме,
 Но то оца, два сокола-сина
 На зорт вуку, к дому старачкоме.

То не гори чардак Алексића,
 Нити су га запалили Турци,
 Но то дими трава из кафића,
 Што је пуше витешки унуци.

То не била млада Гојковица,
 Ни дојке јој Скадру у зидине,
 Но то себе нуди Српкињица,
 Са прозора кухне борделине.

То нијесу сузе винограда,
 Нит од гује пиште голуждрави,
 Но Српкиња, чедоморка млада,
 Своје пиле, у потаји, дави.

То у двору није нагоркиња,
 Нит је оно бешика јединца,
 Но Српкиња, вољом - нероткиња,
 И душеци кућнога љубимца.

Нити грми, нит се земља тресе,
 Но то Срби подижу вјешала,
 Да поморе хоће, међу се се,
 Боже мили, на свему Ти хвала!

МОЈ ОТАЦ

ДАМЈАН ЋУЛАФИЋ

ГОВОР НА САХРАНИ СВОМ ОЦУ, ВЛАЈКУ, У БЕРАНАМА, НА БУРЂЕВДАН 2016.

Преосвећени Владико,
Часни оци,
Сестре монахиње,
Поштовани пријатељи,

Јуче је, у раним јутарњим часовима, Господ Христос призвао к себи и свио у своје топло крило душу раба својега, мог оца, Влајка, у његовој 60. години земнога живота. Иако је, због свих околности које су вам, вјерујем, добро познате, смрт мога оца била за нас очекивана, морам се пред вама исповиједити да нас је, премда неизбјежна као конач свачијег живота, ипак затекла и скаменила.

У овом кратком слову, ја ћу се осврнути само на значајније тренутке из биографије мог оца и на важнија мјеста његове библиографије.

Влајко је рођен, како је и сам пјевао, „усред зиме“, 18. јануара 1957. године, у Горњим Лугама, код Андријевице, као најмлађи син оца Видоја-Вида и мајке Верице-Вере, рођене Шошкић, односно као њихово треће дијете, од петоро, колико су обродили. По казивању мога ђеда, Влајковог оца, знам да је још као трогодишњак – мезимац родитеља и старије браће – у каменој кући, под Зелетином, прво научио буквар напамет, па тек онда слова Вукове азбуке, и тако, као да му је сам Господ, а ко би други, предодредио судбину и живот посвећен писаној и изговореној ријечи, књижи и науци. Основно и средње образовање стекао је у локалним школама, у Муруну, Андријевици и Беранама. Био је узорни ђак Беранске гимназије. По свршетку матуре је уписао Филолошки факултет Универзитета у Београду, на којем је дипломирао Општу књижевност са теоријом књижевности, коју је учио и полагао код гласовитих српских академика: Николе Милошевића, Драгана Недељковића, Војислава Ђурића и др... А да су „први учитељи судбоносни“, како је својевремено говорио највећи српски хелениста Милош Н. Ђурић, вјерујем да је и мој отац показао својим каснијим радом.

Као једини свршени професор свјетске књижевности у ондашњој Црној Гори, прво запослење је чекао пуне три године, у својим Лугама, које вријеме је проводио косећи и пластећи сеоске ливаде, зидајући куће, орући и садећи, ловећи рибу, и све то надничећи са својом

браћом, Славком и Мирком, не би ли на тај начин одмијенили, колико су могли (а могли су), свог оца Видоја, повратника са Зиданог моста, повратника са „пута без повратка“.

Прво запослење, по окончању студија, било му је у гласовитом беранском часопису „Слобода“. Са заносом ми је приповиједао о узорним новинарима тог листа, од којих је учио занат. Касније је, наравно, не сам, основао Информативни центар – Радио Беране, у којем је пуних 14 година био директор, а остали радни вијек, све до прије неколико година, у истом медију проводио је радећи као новинар широког опсега интересовања – од кратких журналистичких цртица до врхунских репортажа. Посљедње године радног вијека, све до јуче ујутру, мој отац је провео у беранском Центру за културу, при којем је обављао функцију Управника Завичајне куће Војводе Гавра Вуковића. Смрт га је затекла и на мјесту Предсједника ЦО Беране и предсједника Извршног одбора за градњу саборног храма Светог Симеона Мироточивог, у Беранама.

Године 1988, Влајко је ступио у брак са Зорицом, рођеном Фатић, и у том браку су обродили два сина – мог брата Владана, дипломираног професора историје, и мене, а дао је Бог па је дочекао и унуче, његову Дуњу. Њихов по свему складан брак, испуњен међусобним поштовањем и уважавањем, љубављу и топлином, материјалним добром и, каткад, немаштином, напретком и посустајањем, као и, уосталом, сваки нормалан брак, трајао је, макар земљаним аршинима мјерено, до јуче, до упокојења мог оца. Али, што Бог састави човјек не растави!

Тако је, вјерујем, Бог и хтио, да мој отац сву своју радну енергију усмјери у очување свог националног, културног и духовног идентитета, а тиме у очувању истих вриједности код свог народа, јер је знао да једино мијењајући и усавршавајући себе може да учини неки допринос и помак у друштву. Резултат његовог неуморног креативног духа су за живота објављених 17 књига оригиналног текста (збирки поезије, афоризама, сатира, драмских текстова...), и 5 књига у рукопису, припреманих за штампу. Објавио је преко 500 научних, популарно-научних, стручних, новинарских, књижевно и историографско-критичких и текстова друге врсте.

Био је сарадник многих образника за вјеру, културу, историју и језик: СВЕТИГОРЕ, СЛОВА, НОВИНА СРПСКИХ, JEЖА, ТОКОВА, СЛОБОДЕ, НОВЕ ЗОРЕ. Пуну деценију био је главни и одговорни уредник „Свевића“, листа Епархије будимљанско-нишкићке. Већ годинама уназад је, са благословом нашега владике г. Јоаникија, организовао Светосавске и Светосимеоновске академије у Беранама, а редовни је учесник био и традиционалне културне манифестације „Дани Његошеви“, која се одржава у Никшићу.

Поштовани пријатељи,

мени вријеме не дозвољава да биографију и библиографију свог оца подробије данас изговорим пред вама, али не бих се могао од свог оца спокојно опростити, ако не бих нагласио да његов рад није остао недовољно вреднован. Наиме, Влајко је добитник награде Вуко Безаревић, 2007, за најбољу сатиричну причу у Црној Гори, награде Бошко Пушоњић, за најбољу репотражу у 2007. години, коју додјељује Удружење новинара Црне Горе, затим награде Радован Зоговић, за цјелокупно животно стваралачко поетско дјело, као и награде Видовданска повеља, за најбољу књигу објављену у 2015. години, коју додјељује Удружење књижевника Црне Горе.

Да ни његова прегнућа на пољима културе и стваралаштва у Беранама нијесу остала јалова доказ је и награда 21. јул, највише признање Општине Беране, којом је мој отац одликован, а која му је била посебно драга. За Влајков допринос у градњи Цркве Св. Николаја Мирликијског, у Лушцу, код Берана, чији су ктитори наши угледни суграђани Вучић и Вера Поповић, одликован је Граматом СПЦ, а његово друштвено и интелектуално прегалаштво Њ. Пр. Еп. Будимљанско-нишкићки Г. Јоаникије наградио је Орденом Светог Георгија 1. степена са златном медаљом, дакле, орденом оног свеца, побједоносца, којег прослављамо данас, кад на вјечни починак пратимо тијело мог оца Влајка. Зато се ми данас, мотивисани овом пуном симболиком чији Божји наум наслућујемо, молимо Творцу да вјечнују памјат сатвори мом оцу Влајку.

Драги пријатељи,

Влајкова породица осјећа моралну обавезу да се данас, пред вама, јавно захвали свима онима који су мом оцу, а тиме и нама, помогли у току његове болести: 1. свима запосленима у Општој Болници у Беранама, као и њеном директору др Будимиру-Буду Дабетићу; 2. Клиничком центру Црне Горе, а посебно Клиници за онкологију и радиотерапију при Клиничком центру ЦГ. Нама, данас, није, објективно, могуће да све појединце, а заиста их је било много, који су мом оцу пружали помоћ на најразличитије начине, споменемо и захвалимо им се, али то не значи да им породица није захвална и да не памти њихово добро. Но, испитујући жељу мог оца знам да је био, а тиме и ми, трајно захвалан др Драгољубу-Драгану Кастратовићу, нашем Беранцу и једном од најугледнијих црногорских хирурга, на братском односу и помоћи коју је пружао Влајку у лијечењу, као и др Зденки Мрдак, онкологу, на несебичном залагању и беспопштедној борби за живот и оздрављење мог оца од опаке и смртоносне болести. Нека њима, као и свима онима које данас, из разлога које сам навео, не поменух, Господ свако добро учињено мом оцу и нама врати стотруко. Нашима чика-Вучићу и тетка-Вери нећемо се захваљивати, јер они су, ипак, дио наше породице.

Поштовани пријатељи,

на крају, дозволите ми само неколико ријечи, крајње исповиједних, сина о свом оцу.

Мој отац је, за мог брата и мене, био највећи учитељ. Све што данас знамо, он је посијао у нама. Његов достојанствен и частан живот, испуњен радом и љубављу према свему од Бога створеном, за моју мајку, мог брата и мене остаје велики

залог, али још већа обавеза да га нечим или у нечему, не дао Бог такво искушење, не обрукамо. Трудићемо се, а Бог ће свједочити.

Влајане,

тамо гдје те Господ одводи, надам се, наћи ћеш наше безгробне претке, за којима си често сузу пролио. Искористи вјечност, као што си вријеме користио: пронађи и Света Три Јерарха, и Николаја Охридског и Жичког, о којем си пјевао. Наразговарај се са Ракићем, Дуцићем и Црњанским, са чијих си поетских извора жедно пио. И, у тим разговорима, спокојно ме чекај.

Поштовани грађани,

Свакоме од вас, који сте нам лично изјавили саучешће, као и свима онима који су то учинили путем телерама, телефона или на други прикладан начин, нека се свака топла ријеч и проливена суза за мојим оцем на свако добро врати, и нека би дао Бог да се у ваше домове од данас па на многаја љета долази само на здравље и весеље, и нека би живи Бог мом оцу сатворио вјечнују памјат!

Првонедјељни помен нашем Влајку биће у суботу, 14. маја, у 9 часова.

Хвала нашем Преосвећеном Владици и господину Будимиру-Буду Дубаку на мудрим и топлим бесједама!

Хвала свима вама још једном.

ПРВОНЕДЈЕЉНИ ПОМЕН ВЛАЈКУ ЋУЛАФИЋУ

ДАМЈАН ЋУЛАФИЋ

ГОВОР НА ПРВОНЕДЈЕЉНОМ ПОМЕНУ СВОМ ОЦУ, ВЛАЈКУ, У БЕРАНАМА, 14. МАЈА 2016.

Часни оче,

Поштовани пријатељи,

древна је људска мудрост да „ни о коме не треба судити док му не видиш крај“. И, збиља, наш Влајко је свој живот живио посве хришћански, православно, са непрестаном мишљу о свом животном смирају, од стихова које је као студент, давне 1981, написао

„Док жар мјесеца тиња,

Високо, над мојом главом,

Ја знам да ће ми туга, ова,

Кад легнем, упокојен,

Остати на лицу тавном.“

па све до посљедњих дана у којима нас је бодро и учио, хрвећи се са подмуклом, тешком и упорном болешћу, да се човјек мора опрезно у животу владати, јер и „на умрлом часу може да поклекне и да се обрука“. Доследност у озбиљности са којом је схватао живот показао је и у својој бесједи којом је у Беранама дочекао Српског Патријарха Иринеја казавши светописамске ријечи: „Ваша Светости, прогоне нас, али нијесмо остављени!“

Са тим његовим посљедњим, али највишим, подукама на уму, ми, његова породица, проведосмо, ево, недјељу дана, од Ђурђевдана до Светог Василија, лебдећи између туге због празнине коју је, одласком, у кући оставио и жалости за његовом, релативно младом, а ријетко мудро и разборитом главом, и поноса због великог дјела, несамјерљивих квалитативних размјера, које је нама, и свом народу, оставио.

Али код нас, његових најближих, туга је јача. Тешко ми је, тата, јер ја не чух да се камен са Црвеног крша обурвао, а Господ те, ипак, приви уз себе.

Поштовани пријатељи,

Ми, Влајкова породица, желимо да се и данас, јавно, пред вама, пред овим високим скупом, захвалимо они-

ма, којима нијесмо на дан сахране, а који су нам, протеклих дана, а неки и протеклих мјесеци, помагали, нештедимице, онда, кад нам је помоћ била потребна.

Изразе дубоке и искрене захвалности упућујемо организаторима Комеморативне сједнице, одржане поводом смрти нашег Влајка, на дан његове сахране – СО Беране, Удружењу новинара Србије и Црне Горе и Удружењу књижевника Црне Горе, као и господи која се на тој сједници обратила грађанима: г-дину Драго-славу-Даду Шћекићу, предсједнику Општине Беране, г-дину Горану Киковићу, предсједнику СО Беране, те г-дину Дарку Јововићу, новинару и књижевнику, коме се породица посебно захваљује и на свим новинским прилозима, које је, касније, о дјелу и лику нашег Влајка објављивао. Захваљујемо се и свима онима који су на комеморативној сједници присуствовали.

Захвални смо, заиста, свештенству и монаштву древних Епархија Српске Православне Цркве – Будимљанско-никшићке и Милешевске –, а посебно нашем Епископу г. Јоаникију, прије свега на усрдним молитвама Господу, у току Влајкове болести, да му подари снаге да у борби истраје (што је Једини Човјекољубац и чинио), и на непрестаним молитвама за његово исцјељење, као и на заупокојеним молитвама које је наш Владика са својим свештеницима принио Господу на дан Влајкове сахране, да му душу прихвати, као што прихвата душе боголиких праведника.

Породица је захвална свим приложницима свијећа на одар нашег Влајка, свим лекачима и тужбалицама, који га, досљедно српској православној традицији, досљедно ономе чему је и Он живот посветио, испратише на вјечно почивалиште. Истовремено смо захвални свим књижевницима и новинарима, који протекле дане проведоше пишући и обавјештавајући „градове и свијетове“ да се упокојио „борац за свој многострадални народ“, али да се смирио неспокојан за своје Косово и своју Метохију.

Поштовани грађани,

колику је мудрост мој отац носио ја увиђам, посебно ових дана, и по томе што није дозволио да му велики

број завидних и непријатељски опередијелих људи, којих је у његовом животу, као и у животу сваког човјека, било, помутити слику свијета у ком живи и онемогући да препозна искреног пријатеља. Стога породица данас, из објективних разлога, не може сваком Влајковом пријатељу, а заиста их је имао много, упутити захвалност поименице, али нама је жеља да они буду свјесни, да ми знамо и препознајемо њихово добро, и да смо им на сваком добронамјерном гесту учињеном нама или њему за живота, на свакој другарској ријечи, шали, пруженој руци или проливеној сузи, доживотно захвални. Ми знамо да је и колико је Влајко цијенио сваког свог искреног пријатеља.

Влајкова породица је одлучила, а вјерујем да ћете нашу одлуку исправно разумјети, да, умјесто, у нашем народу уобичајених, даћа и подушја, уплати скроман прилог за градњу Саборног Храма Светог Симеона Мироточивог, који се гради у центру наших Берана, јер је и Влајкова жеља била да дочека звоно на највишој храмовној куполи. Али, ако је Божја воља била каква јесте, нека би, онда, нама свима мој отац био још један молитвеник пред Творцем, да звоно на нашем Храму дочекамо сви ми окупљени данас око Влајковог гроба.

Још једном желимо да изразимо захвалност Њ. Пр. Еп. Будимљанско-никшићком Г. Јоаникију и господину Будимиру-Буду Дубаку, на дивним ријечима које су о лику и дјелу нашега Влајка изговорили над његовим одром на дан сахране.

Драги пријатељи,

прије него ову здравицу, како се то, код нас, у Васојевићима, каже, упутим г-дину Перивоју Поповићу, књижевнику и преводиоцу, који ће о мом оцу говорити у име Удружења књижевника Црне Горе, ово кратко слово захвалности добрим људима свешћу очевим пророчким стиховима:

„Све ми је на дохват руке,
Ал рука моја шта је?
Положим је на земљу
И она – земља бива.
Овога прољећа, на Ушћу,
Стражилово ми се збива,
Кроз пјесме завичајне
Док младост своју дајем.“

Још једном, хвала свима вама!

МОЛИТВА БОГОРОДИЦИ ТРОЈЕРУЧИЦИ ХИЛАНДАРСКОЈ

“Нисам дошла овде да ви мене чувате, него ја вас”

*Богородица Тројеручица – хиландарским монасима,
по предању*

Ако Си дошла, а јеси, да чуваш
Да не останемо без грумена соли,
Надгледни казан у којем се кува,
Дробљење оних за које се молим,

Теби, Свемоћна Мајко са три длана;
Скини поклопац испод кога кључа,
У густој смоли, пихтија мождана,
И точи катран, с упаљеног луча,

По живом месу са ког нам је кожа,
Вјешаним за ноге, на мијех сдрвена,
Отри, трећом руком, крв с корица ножа
Којим су твоја чеда касапљена.

Угаси ломачу, запрећи угарке,
И дим разгрни, да се обазремо,
Да свијемо к стаблу расуте награнке,
У Твоме крилу да се саберемо,

И слан залогај (у доба неслано),
У бљутава уста, напакон, ставимо,
Не би ли нам срасло грло непреклано,
И повратио глас, којим Те слаavimo,

Да, њиме, прво, себе дозовемо,
Кроз шипраг овај, у ком смо се сплели
И да нам кажеш: даље – куда ћемо,
Ако, већ, нисмо сасвим ископњели.

СТИХОВИМА СЕ МОЛИО ЗА НАШЕ СПАСЕЊЕ

ДАРКО ЈОВОВИЋ

ГОВОР ДАРКА ЈОВОВИЋА КЊИЖЕВНИКА И НОВИНАРАНА КОМЕМОРАТИВНОЈ
СЈЕДНИЦИ СО БЕРАНЕ, 6. МАЈА 2016.

Драга и ожалошћена породицо, уважени поштоваоци лика и дјела Влајка Ђулафића

Кад човјек, попут Влајка Ђулафића, испуни овоземаљско трајање тако узвишеном, часном, људском и интелектуалном творебином, о таквим величинама је, можда, и сувишно трошити ријечи, јер о њима најбоље говоре њихова дјела. Но, данас, уз посебну част, одговорност и дрхтај пред величином Влајковог животног, књижевног и новинарског вијенца, изговорићу из душе пар ријечи, у име његове сабраће по перу, знајући да мој осврт, ни изблиза, не може дочарати његов умјетнички сјај на културној и духовној позорници Васојевића, Црне Горе, па и много шире.

Занијемљеле су јуче горе изнад Васојевића када је Влајко Видов испустио своју племениту душу. Пут неба са отишли су његови стихови:

„Вук завија у сред Проклетија
мила мајко вук сву ноћ завија.
Чујеш ли га изнад наше куће
чини ми се небо распаднеће.“

И заиста заплакало је и небо, и гора, и вода, и сви они који су га истински познавали, вољели и цијенили, јер се из наших редова отргао неко ко је иза себе оставио животну и радну биографију вриједну посебне пажње и поштовања. Тај јучерашњи освит Влајко је дочекао баш онако како га је и наслутио у својој последњој књизи „Кад свијетом промијеним“ у којој је, на њему својствен и духовит начин, сликао нашу суморну стварност и остављао опоруку за нараштаје, знајући да љепшу смрт и не може наћи од оне коју је у пјесму уткао.

Ту последњу књигу, у форми каква јесте, писао је, јер су га на то обавезали унутрашњи глас и пјесничка ви-

довитост, у жељи да се, на тако необичан начин, опрости од породице, пријатеља, завичаја и стави до знања да смо сви пролазни на овом свијету, поручујући: „Не бојим се смрти него зла живота“, што и одсликава његову борбу праведника. Тако је овјерио предсказање сопствене смрти коју је у последње вријеме носио са собом, не као терет, већ као подстицај да каже што више о нашим усудима разапетим између добра и зла.

И поред тога што је био духовна и људска громада, Влајка Ђулафића је цијелог живота пратила скромност, што је својствено само великим људима. За физичко трајање требало му је тако мало. Али је зато био у сталној потрази за духовним надахнућима, литературом, за узвишеним ријечима. Њих је увијек био и гладан и жедан, знајући да се разум најбоље храни стиховима. И све што је радио радио је с пуно љубави, са жељом да да допинос развоју културе и афирмацији завичаја и свих нас који смо се „латили“ пера. Чинио је то без имало сујете, подстичући људе да читају и пишу, да завире иза браве, изиђу из невиди и прогледају. Многи су за овај крај чули захваљујући њему и његовој жељи да се сврстамо међу велике.

Влајко се бранио пјесмом, и од себе и од других, и онда када је било бесмислено потезати ријечи пред духовним посрнућем које је опкољавало суђено нам поднебесје. Пером је отварао врата и кад није било пролаза у свијету бездушности. Чинио је то као Србин и човјек дубоко одан својој вјери и Српској Православној Цркви. Чини се да је то и Свевишњи уочио подаривши му да баш на дан Светог Георгија, славу манастира Ђурђеви Ступови, отпутује на онај свијет.

Влајкова жеља да сачува трајне вриједности Васојевића била је јача од колективног заборавља. Знајући да господар земље и неба све види, стиховима се молио за наше спасење. Боловао је као што болују шуме Зелетина и борови изнад његових родних Луга, као јецај косовске браће наслоњен на свете камене плоче. Суочен са нашим нестајањима, тражио је излаз и будио наду, привијајући

грумен завичајне земље на своје груди као нешто најсветије.

Скоро да не памте ови прос-тори човјека са толико интелектуалне и стваралачке енергије која је сваког трену извијала из Влајковог животног замаха и његовог немирног, боемског и изоштеног духа, пред којим смо сви ми, уз оправдано дивљење, често, остајали без текста.

Опкољен зебњом за наше сјутра, реметио је Влајко више од четири деценије бјелину хартије. Тражио је тако духовна узвишења изнедривши мноштво књига, новинских текстова, репортажа и свега онога што употребљава књижевни и новинарски свијет. А да је то квалитетно радио потврђују престижне награде и признања, које је, из године у годину, добијао.

Пишући издизао се изнад обичности, изнад оних који су малодушно знали да му понекад упуте и неку ријеч критике када је, с пуним правом, указивао на одређене друштвене, људске и моралне аномалије. Чинио је то знајући да је много више оних који су имали само ријечи похвале за оно што је његова племенита душа знала да отргне из наше, често суморне, свакодневице и преточи га у текстове који са његовим потписом никада неће изгубити сјај. Његова написана и изговорена ријеч, попут оних: „Ал: с чим ће пред Бога, ко продадне душу“, остаће урамљена у сјећањима људи спремних да препознају њихову поруку, витешку топлину и печат ријетко писменог и образованог човјека.

Влајко је својим дјелом задужио и Васојевиће и Црну Гору. Његовим одласком остало је упоражњено мјесто у Удружењима књижевника и новинара Црне Горе, јер су изгубили члана који ће се по добру памтити.

Беране и цијели његов завичај ће морати да вреднују Влајкову свеукупну величину, јер његово дјело заслужује вјечно трајање.

Влајко је послјије свега заслужио блажени мир. Над његовом хумком ријеч ће одмарати душу. Нека му је вјечита слава и хвала!

МОЛИТВА СВЕТОМЕ САВИ

Никада нисмо, Свече, падали на ниже гране,
И остајали без себе, толико, ко сад што смо,
Дух самопогубља је, у нама, у ове дане,
Сасвим смо сметнули с ума: одакле смо, и ко смо.

Сметнули с ума, или се – одрекли твојих стопа,
У крајњем: исход је исти и, стога – свеједно је,
Бестрагамо се, углавном, без гроба и укопа,
Камење обурдано је, пресахле воде Твоје,

У шибље урасле Стране, ишчашен Кук и Лакат,
Одасвуд пуштени пси су, луда се браћа кољу,
Царују анатемњаци - донио им га вакат,
Па тумарамо, без сопства, по земном пустопољу.

Ево, и у предвечерје, док ово записујем,
И док се одасвуд збира: како је дан протеко,
Утркују се вијести, што етар емитује
(Допиру са свих страна – и уздуж и попрјеко),

Која је од које – црња, ко да их јавља гавран
(О, срборасточно доба, - насмијан касапине!),
А, тек: шта ће се ноћас збити!? - заборавићеш дан,
Чекај је, ако си мушко, несрећни мајчин сине!

За спас, наш, док се молим, славећи и Твоје име,
И стрепње за род свој слажем, у неке јетке пјесме,
Ако, већ, није касно, о, Свети, окријепи ме,
И напој, прегрштима, све Србе, са Твоје чесме!

У овом свесметенију, врати им ум и очи,
По души посијано им – јалово сјеме, стреси,
Нека се множе, и крсте, док Старац мироточи,
Помози, с небесах, и Ти – Оче наш, иже јеси...

Прекрсти смркнуто небо, изнад свог пепелишта,
Учини, оном снагом – којом си дизао пале:
Нек прође бар један дан, а да се не деси ништа,
Било би и то доста, за Србе, још преостале.

ВЛАЈКО

МИЛУТИН МИЋОВИЋ

З а неколика вијека турског ропства, српски народ је одржала свијест да је постојало српско царство, српска властела, српска црква, божанска култура (култура која има поријекло у Богу, небу...). И није то било само памћење неког узора коме би било тешко утврдити реално земаљско постојање. Остаци су постојали и свијетљели: Дечани, Пећаршија, Грачаница, Љевишка, мошти Св. Стефана Дечанског и кнеза Лазара, Јефимијин вез, Слово љубве деспота Стефана Лазаревића, задужбине Јелене Балшић на Скадарском језеру, Смедерево и Ђурђе Бранковић, Ђурђе Црнојевић и Ободски Октоих, и да не идемо даље. Велики примјери су се препричавали, препјевавали, допјевавали. Када је већ српски народ почео дизати буне и устанке, јавили су се Петровићи-Његоши, и Карађорђе Петровић... Шта је све ускладиштено у народној свијести разоткривају нам донекле српске пословнице, народна поезија, фолклор, народни костими.

Од 19. вијека до Првог свјетског рата, ослањајући се на те узор, српски народ је успио да опет обнови националну свијест и слободу, и да опорављен уђе у модерно доба 20-тог вијека.

Кад се и данас дубље погледа, постоји То што је реално потопљено у колективну свијест, и у остацима, склоњено у музејима, а наш реални савремени живот стиче потврду постојања, уколико нађе жив додир са тим „светим сликама“ и праобразима духовног витализма.

Но српска несрећа некако је увијек имала више шансе. Васељенске идеологије социјализма, комунизма, интернационализма, успјеле су у доброј мјери да окупирају јавну свијест наших савременика. Само рјеђи појединци успјели су да очувају танану нит духа која словенско-православни народ веже за темељ и „небески почетак“ културног и националног памћења.

Један који се хватао за те узор да би живио и постојао у нашем савременом добу, био је пјесник Влајко Ћулафић.

У нашем, безобразно секуларизованом времену и држави, ти далеки почети и висока парадигма духа, додатно су изложени јавној компромитацији и фикционализацији.

И гдје онда да нађе духовни ослонац, писац и човјек као што је био Влајко Ћулафић? У тим „светим сликама“ и узорима, па иако савремена идеологија све предузима да их погаси и баци на смеће ретроградне митоманије.

Потрешен реалним стањем нашег народа, који се, у савременом добу, све више удаљава од духовних узора, трагикомично падајући у стихију и саморазарања, Влајко ће га тачно насликати у свом пјесничком фрескопису.

На његовим пјесничким фрескама стоји записано:

„Златни се распада вез, на повељама царским/ Тапије отуђене – у туђим архивама/ Тихо одлазе воде, покорне обалама/ Расточена матица, убарени таласи.../ А руку црнорисца, над словом скамењену/ Осиљен грицка миш и мокри по љетопису/ Пуж, голаћ, башкари се по опустјелом вису/ Чека да селице у нове сеобе крену.../ И понесу са собом старинске родослове/ Гранчице из гнијезда и златобојно перје/ Да се, без светиштва, расточе у безвјерје“.

Влајко тачно увиђа да без „првих узора“, реални живот српског народа губи лик, и саморазарајући се, пропада у грдно безобразије.

Опет, најувјерљивије о том говоре његови сонети из књиге Утва златокрила:

„Точи, умјесто вина, љут оцат из кондира/ Сабљу стопио балчак, топуз у смећу труне/ Само абортусе љепота – дјевојка збира/ Умјесто благослова, сулуда мајка куне.../ Згрушано млијеко, цури јој из обје сисе/ Кућни љубимац јој, у крилу, умјесто чеда/ По зидовима муве, препариране, висе/ Из пустиг амбара, миш, пусти двориште гледа .../ По трави пала слана, а на очи мријена/ Из смрдљивих бара крекећу жабе, у хору/ Буквар нам без корица, а слова исељена“.

Ову књигу стихова, пропратио је надахнуто, у свом стилу, пјесник Момир Војводић: „Апокалиптичне фреске српског удеса у 20. веку, слике каквих нема код Гоје, Бројгела, Хијеронимуса Боша, Милића од Мачве, Миће Поповића, ни у обрнутом мозгу Дада Ђурића, четрнаест сонета... сливају се у један пев, у магистрални сонет, с акростихом – УТВА ЗЛАТОКРИЛА“.

Вјечан спомен Влајку.

ВЕНЕЦИЈАНСКА КНЕГИЊА

Ви знате, можда, причу о оној кнежевој жени,
Што се купала само у роси и цвјетној пјени,
У чему су јој прали и рубља и постељине,
Што ложница јој бјеше од злата и кедровине
А љепоту јој, и памет, даваше њен род, царски,
(Тако су забиљежили писци венецијански),
Која је храну што јој је послуга припремала,
Не тичући је руком, кроз златну сламку сркала
Али је, упркос томе, воњала ко лешина,
И од ње, неподношљиво, смрдјела околина,
Порцулан, стакло и, јоште, најтананија свила...
Казују: у том је смраду и душу испустила.

И овај вијек је препун велегосподског базда,
Који се шири около господара и газда,
Што допире одасвуд, не зна се – са стране које,
А налицкани сви су: цакли се, све, њино што је.

Скапаће и они, јашта, ко сви, прије њих, што су,
Ал не и смрад, са њима. То није никакав злослут,
То ти се, само, каже, то видиш, и сам, док стречааш,
У душегупкама њиним, ко и сва Божја дјеца,
Обиљежиле су, већ, и наше тужно стољеће:
Душе, из којих базди и – контејнере за смеће.

СТАРАЧКА, С ОРЛОМ

Не кликуј ме, залуд глас не арчи,
Нит ме зови на мегдан јуначки,

Не прави ми, под старост, срамоту,
Ја се једва држим у животу.

Ако сам те, негда, стријељао,
Нијесам ти под гроце стао,

Зар би мого један сирак худи,
Величанству твоме да науди?

Нијесам ти ни перо стргао,
Камо л стопу царства отргао,

На то никад нисам био лаком,
Нит је за ме небо под облаком.

Мој је само педаљ земље гробне,
А ако је теби до диобе,

Ласно ћемо, о мој орле, сури:
Ја у лугу, а ти на клисури,

Мени бара, а теби литица,
Мени гавран – теби јаребица,

Крекетуша - мени, теби – вила,
Ја: кљасти и хром, а ти: с оба крила,

Има свега и за ме и за те,
Орле, сури, мој по Богу брате,

Не кликуј ме, изазват ме нећеш,
С мртвима се кавга не замеће.

У ЗЛАТОКРИЛИМ ОБЛИЦИМА ТРАДИЦИЈЕ

МИЛИЦА КРАЉ

Савремена српска књижевност у Црној Гори, у оквиру нове политичке реалности, запостављена и маргинализована, истрајава и истрајаваће понајвећма захваљујући оним посвећеницима песништву који следе разгорели унутрашњи пламен припадности роду, језику, писму и вери и који болујући све муке и патње властитог колектива, и своје песничко дело везују за живе непустале токове традиције српског песништва.

Песник који је васцелим својим бићем, својом рањивом нутрином и бритким језиком, водио полемички бескомпромисни лирски дијалог са бездушношћу овог доба био је Влајко Ђулафић.

У самом изусту Влајко Ђулафић открива се благородни и племенити лик песника, прозаисте, сатиричара, новинара, уредника... но, пре свега, господственог и јединственог човека.

Кад се прозбори његово име, испред нас као да засија и осветли нас мека душевност, доброта и незлобивост, ретке особине и ретко сусретљиве и до непрепознавања изгубљене у опаком и наопаком времену.

Влајко Ђулафић био је наш пријатељ и наш брат, најближи сродник по опсесивно-трагалачкој путањи за јединственим речима од којих је супериорно „неизречјем у реч“ градио узвишену грану песме.

Влајко Ђулафић, боник од тешке болести, и у последњем сусрету када је пре годину дана примио „Видовданску повељу“ Трибине „Ријеч“ УКЦГ, речима захвалности, изразио је најдубљу суштину особеног погледа на живот и смрт, погледа упереног не према мучној разарајућој бољци, већ према нагрizaјућој болести овог доба која већ предуго нагрiza наш род.

Влајко Ђулафић, песник који је сопствени живот самеравао високом етичком категоријом части и честитости, песник који је сваки свој изгрцани, изридани или иронични стих усмеравао према националној духовној вертикали, према неприкосновеним вредностима трајања и бивања.

Његова најзрелија песничке збирке

Утва златокрила уводи читаоца у словенску митологију, у словенско предање, у историјско раздобље које нас је, занавек, обележило и означило у разматрање нај-

дубљих значења предачког искуства; оног што тежи да у новим односима и новим временским збивањима наново буде успостављено.

Венцем сонета, једном од најзахтевнијих песничких форми, Ђулафић разоткрива време превара и лажи, будућност која нас је по Сиорану сачекала да би нас растргла, која је обесмислила најсветије напоред у упорном настојању да се етичка и национална димензија преименује и прекрије лажним траговима и лажним знаменима.

Зашто је песник одабрао сонетну форму, сонетни венчац, магистрале?! – одговор на ова питања проистиче из наше дуговеке песничке традиције, од песника који су у овој форми створили врхунске песме, подсетимо се Дучића, Ракића, Шантића...и других...који су љубав према отаџбини изједначавали са сопственим животом.

Захтевном формом, специфичном структуром, јасном симетријом одређених делова, свим елементима сонета, Влајко Ђулафић је катренима исказао јасно обликовану основну мисао која у терцетима достиже потпуни исказ и означава функционалност поетичких елемената:

У доба ово срамно, доба лажи и силе,
Безбожја, безакоња, хаоса и монструма,
Доба бездушја, крви и помрачења ума
У ком нас по пучини, ждери харибде и сциле...
Издешу, у мучењу, дамари и членови,
И чворови у деблу хиљадуљетног бора,
Куља утроба земна, пуца камена кора,
У бездан пропадају планине и висови...

У завршном певању овог сонетног венца (магистралама) обједињени су почетни стихови претходних 14 сонета, и у њима градацијски показан.

Историјски трагизам српског народа, његова вишевековна коб, његов пораз, али и његово (акобогда!) и отрежњене од идеолошких заблуда.

У судбоносним временима, како сматра наш песник, песници не би смели да буду равнодушни према судбини сопственог народа. Не би смели да окрећу главу и склањају се у сигурну заветрину пред буком и бесом које се устремило на национални идентитет и духовни интегритет.

Тешко пострадање српског народа, његов клецави ход по ивици историјских и политичких понора, међусобни расколи и заваде, растемељење и разградња у новим глобалистичким процесима... сав тај обилати материјал дневног и свакодневног јавља, Влајко Ђулафић је смештао у оквиру сонета, у Утву златокрила, поему продуженог трајања, која попут оне утвештице из наше златохимничке народне епике, своја златна крила шири над христољубивим народом.

Ђулафићева безмерна љубав за наш премучени род, његова песничка реч и порука, која је неминовно израсла из његовог целокупног песничког стваралаштва, интензивирају опште национално стање и образлажу песничким програмом такав поредак ствари чији корени пребивалиште налазе и у миту.

И у оном светом предању-предању-основи која је посредством драматичних збитија подложна непрекинутом преображавању:

Купина скида трње, и класје оштро осје,
Усјеви скапавају под леденицима града,
Мудрује и ћук, побијелио црн кос је,
Грање бежи од стабла, а иверје од клада...

Песник нам приказује градицију зла, градицију скалу острвљености, безакоња и омразе, разлоге који су резултирали тужним, претужним стањем по колектив; у суштини песник, у четрнаест слика, приказује адске поноре: распетост на ововременом крсту постојања, ништавност, распадање и затирање древних белега, повеља, тапија... злодоба које прети одвјуду и у огромном зјапу гута светлост и ведрину.

Ако се у схватању традиције на елиотовски начин-баш онако како је то схватао и Влајко Ђулафић да не само најбољи него и најиндивидуалнији делови његовог песничког дела могу бити они у којима мртви песници, његови преци, најснажније потврђују своју бесмртност – песничка књига Утва златокрила најпотпунији је доказ да су корени песништва Влајка Ђулафића дубоко у традицији одакле певају исконском родном мелодијом.

У последњој књизи Кад свијетом промијеним, у симболу који се самоостварио смрћу песника, озарила нас је милосна саосећајност брижног песника, светлост која се излила кроз мелодијско сагласје у проосећању и слутњи божанског смираја. Ова збирка продубила је однос песник: поезија: време сагледавајући га супериорним погледом онога који је већ зашао с ону страну Тајне, у заумну невидну сферу

присних смртних сенки. Али је енергичним ритмом и бритким непоткупљивим коментарима и означила видљивим знаком постапокалиптичну драму бића које је изгубило сигуран ослонац у знаном свету.

Књига Кад свијетом промијеним представља целовит песнички систем Влајка Ђулафића, која ће, поред његових осталих књига, остати трајно уписана у каталог најзначајнијих књига савремене српске поезије на целокупном простору српског језика и ћириличног писма.

Драги Влајко Ђулафићу!

Трепераво-нежна песничка душо!

Нека кроз грумење завичајне земље на твом гробу пролиста не-измерје светлосних зрака у златокрилом окриљу похвалне песме коју си сваким својим часним дахом заслужио!

*Напомена:

Ових дана се из штампе појавио и зборник песама Раденков хајдук – Милунка Савић (приређивач Андрија Маркуш) у коме се налази и Влајкова поема: *У оне велике дане. И након песникове смрти његова прозачна отаџбена песма наставља да живи.*

СЈЕМЕ БОСИОКА

Бљуштурса и коњски трн, лопур и пасји гладиш,
Расту ти око куће, не дају одумиљка,
Или их то ти, махнит, гријехом својим садиш,
У рупе што их сврдла ђаволова садиљка.

Тек – нафачни баштован, за уродицу, јеси,
А ничег да се нађе, за лијек, испод стреја.
Потражи струк босиљка, убери и однеси,
У Цркву, на свештање, на Светог Макавеја.

Ваљаће ти да, њиме, разгониш болештине,
Свијестиш сумасшедше и кадиш укућане,
Умјесто што пабирчиш шевар из баруштине,
И привијаш воњаво ило на живе ране.

По гробовима ближњих – посиј његово сјеме,
И запој, тихо, при том, ко што су појали они
О смиљу и босиљу, пошкропи кућно сјеме,
А не streцај, у сутон, кад за вечерњу звони.

ГЛАС СА ПРОКЛЕТИЈА

ДРАГАН ЛАКИЋЕВИЋ

СКИЦА ЗА ПОРТРЕТ ВЛАЈКА ЂУЛАФИЋА

Родно место нашег познанства и пријатељства било је Студентски Град, велико насеље студентата, на обали Београда, где смо сви долазили с пртљазима својих дарова и завичаја. Студенград је био један од главних градова Југославије, или бар њеног пространог српског дела. Било је то седамдесетих година прошлог столећа.

Влајко Ђулафић био је три године млађи од мене, а деловао је старији и стабилнији и од мене и од своје генерације, мада је имао нешто нежно-дечје у лицу и осмеху, што ће му остати и у свим доцнијим годинама.

У најужем кругу његове собе у Студењаку били су тада, са Филолошког, Лабуд Драгић и Никола Вујчић, два лепа имена-лика наше књижевности. Био је с нама и Ракац – младић-веселац заборављеног презимена, добар дух трокреветне собе, мајстор за „Марш на Дрину“ и велику недељну салату. Почетком онога лета отишао је на радну акцију и више се није вратио... (У књизи Кад свијетом промијеним, Влајко га је опевао, већ као покојног, с пуно свечане љубави-посвећености, у песми „Триолети за Ракца из Ариља“.)

Влајко је био својеврсни стојер оног студентског круга и оног доба. Сад ми се чини да је увек седео – смејао се, пио и певао. Читао... Око њега тридесетак младића, старијих и млађих, чинило се да су сви из Васојевића („Исто су им текли школски дани“), али – можда због Влајка – бољи од осталих друштава, завичајних и других група и дружина. И ко их је познавао и ко им се десио у близини, тај није могао остати без конака, или без вечере, или без повластице за превоз – то је било довољно за живот у Београду оног доба. То је код Влајкових другара било утврђено, лако и рутински: „Пођи на факултет тај и тај, нађи тога и тога, реци – шаље ме тај и тај!“ То их је слао добри дух Васојевића, солидарност браће, племенитост племића „од Берана па до горе...“ Као да је Влајко био њихов поглавица, мада најблажи, најмлађи, најтиши, увек осмехнут...

Играли су фирцик у лубенице. Кад се партија заврши резултатом 25 : 24, иде се код Меркатора, у поноћ се буде продавци уснули код брда лубеница. У Влајковој соби лубенице се кољу, дижу се из постеља сви познаници из суседства – није шала педесет кила, вода на све стране...

Одмалена је био духовит – отуд његови излети у сатиру. Ипак, лиричност је била прва особина његовог пространог, благог лика.

Причао је да у близини, на Бањици, живи његов рођак Миладин Ђулафић, вештак приче, чаробњак језичке меморије... Скрупулозни и васпитани, старији и млађи Ђулафић ближили су се један другом, полако, целог живота.

Умео је да пева – старе песме, косовске и из јужне Србије: „Што ми је мерак пољак да биднем, мори Божано...“

Сви смо писали, он се тиме није хвалио. Он је певао: „Ти да ми жњејеш, ја да ти појем, мори Божано...“

Кад смо га, једном питали, показао нам је неколико песама. Знали смо их, до данас, напамет – после смо их нашли у првој Влајковој књизи Проклетије: „Запис“, „Два слијепца“, „Проклетије“. Било је у њима фасцинација Раичковићевим и Матијиним дистисима, у поеми „Прољеће на Ушћу“ обратио се Црњанском. Да је имао укуса, види се и по његовим узорима. Али је имао и себе: чиста вода лирике извирала је из стројних и бираних речи и мисли младог Влајка Ђулафића.

На своју поезију гледао је с резервом, а на укупну поезију као на религију.

Нити проговорих

Нит каква мисао

Свуноћ прође кроз моју главу.

Боље би било да сам сам,

Кроз траву,

Ишао под плуском и,

Барем, кисао.

Био је склон циклусима, поемама, сонетним венцима. У првој књизи Проклетије налазимо једанаестоделну поему „Писмо Кристини де Пизан“, у збирци Узглавница налази се истомена поема – из четири дела, а пет делова има поема „Сеоба“. Поема „О Јове, реци“ има 13 делова, а „Доба без јеванђеља“ 24. Најзад, сонетни венац „Утва златокрила“ представља увод у велике мајсторије форме и строфе – рондо, рондел триолет, класични облици за лично лирско завештање под насловом Кад свијетом промијеним. Стари барокни облици строфе били су потребни песнику за израз опорукe и завета – као став према свету

у ком је живео, и као став према песничком изразу у којем се огледао. Интензитет рефрена доприноси трагичној иронији ових песама.

Све му је певало: дистих, катрен, сонет. Његовим ијекавизмима ниједан метар није био тесан.

Почео је и завршио личним песмама: у почетку загонетним, на крају исповедним. А у средишту Влајковог певања било је опште и српско. Завичај на обронцима Проклетија ширио се на једној страни до Косова („Гроб у Метохији“), а на другој страни до Републике Српске и Романије са њеним, старим у новим, хајдуцима („Скити“, „Дели Радивоје“).

У априлу 1981, у Београду, у даху је испевао своју стражиловску поему „Прољеће на Ушћу“. Као што је Бранко певао о расанку са младошћу (и животом), тако је Влајко певао о расанку са младошћу (и са Београдом). Песникова елегична мисао спојила је у трену истинске осетљивости врхове Комова и Проклетија са обзорјима-симболима Стражилова и Калемегдана. Песник се заувек сродио са источницима матерњег песништва од којих су му најближи сродници били Бранко и Црњански. Личну тугу учинио је општом, дао јој боје неба, реке, снежног врха родног Зелетина.

И кад се у Црној Гори окренуло против Србије, а убрзо и против Русије, Влајко се придружио војводи Момиру из Мораче-Метохије. Упориште му је била црква и домаћа традиција васојевићких јунака. И тада с осмехом и с песмом: „Песме да појем, пушке да фрљам, мори Божано...“

Уређивао је „Свевиће“, новине епархије Будимљанско-никшићке. Био је то црквени и књижевни лист где између црквеног и књижевног није било границе.

Да од дневно-политичког тона изузме теме Косова и српског питања-удеса, згуснуо је израз у метафоре и сонете с метафизичким значењима. То је пут који води вери лирике, а потом лирици вере. Осетљивост дечака са Лима, у хоризонтима Проклетија и Авале, озрачена митом и млеком младе Гојковице, светјоником Куле Небојше и бедемима Пријездног Сталаћа, свеколиком српском лектиром – допринела је да поезију уведе у религију. Била је то песничка религија, религиозна поезија.

У Влајковој поезији затреперила је домаћа епска слика „Вила вилу преко Кома звала“, одјекнуле староставне струне „Међу се се хоће да поморе“. Стари звуци имали су нове одјеке... Древна средњовековна поезија – плачева, похвала, стихира, акатиста, уградила се у Ђулафићеве поеме – дијалоге са библијском Јовом и са библијским духом. У поговору књизи Доба без јеванђеља (2005) написао сам: „Кореспондирајући са ликом и улогом старозаветног Јова, наш песник појединачни

и општи живот сагледава спрам захтева Свевишњег. У низу реторских питања која чине поему ‘О Јове, реци’ Ђулафић набраја искушења, невоље и несреће човека и народа, које ваља поднети, налик Јову, а да се при том не огрешимо о Бога. Оно што је у Библији Јов, то је у Влајковој поезији – српски народ.“

И уз лирску фреску „Доба без јеванђеља“ написао сам да су „општа пропаст – морални и сваки други пораз пореметили свет, па су познате слике из библијске историје и из светске хронике – тек илустрације нашег суноврата...“ Утолико ће Влајков опроштај са овим светом, у књизи Кад свијетом промијењим (2014) бити природан, безболан, као у молитви, само са мало аутогорчине, коју поезија подразумева.

Ипак, када бих бирао једну песму нашег песника, определио бих се за „Зимски сонет“. Нека буде у мојој антологији поезије о снегу:

Вијавица. Поља бијела
И трошне куће, завичаја.
Ка прагу родном газим цијелац
– Бјелину којој нема краја.

И сипе меке пахуљице
– Спајају поља с небесима.
Ал’ никога сред измаглице.
Ко у гробу, мир је над брдима.

Ниоткуд гласа. Ни шум Лима
Да чујем, да ми слух утрни.
Збиља, да л’ овдје ишта има

Што ме са тобом, доме спаја?
Или се ја то, јутрос, црним
Бјелином туђег завичаја?

Влајка сам, последњи пут, видео у Горњој Морачи, на сахрани Момира Војводића. Болест је већ кретала на њега, а он се смешио и болести и смрти – и животу и снежним врховима морачких планина. Под мартовским сунцем хујао је над свима нама, и мртвима и живима, завичај – то чудо природе које рађа песнике.

После одласка великих рапсода Мораче – Момира Војводића и Славка Живковића, оде и Влајко Ђулафић – глас са Проклетија. Али глас остаје. Има сеоба, смрти нема.

У ОКОВИМА ЗЛИХ СИЛА

МОМИР ВОЈВОДИЋ

ВЛАЈКО ЂУЛАФИЋ, „УТВА ЗЛАТОКРИЛА“, ПАРТЕНОН, БЕОГРАД, 2007, 49, 50.

МАГИСТРАЛЕ

У ово доба срамно, доба лажи и силе,
Таворе Срби: нишчи, распети, расијани...
Вјекови се збирају, кроз њих, страдални цивиле,
Ад зинуо, и ала – режи на свакој страни.

Златни се распада вез на повељама царским,
Лебди пепео Свеца, мрзну се капи мира,
А рђа попала по штитовима себарским,
Точи, умјесто вина, љут оцат из кондира.

Одлазе, јатима, ждралови у маглу сиву,
Крици остају, само, у празним гнијездима,
Руке преља грче се, смршене у плетиву,

Извори бистри сахну, жедних све мање има,
Лук и стријелу држи, и затеже тетиву,
Аждаја – нишани душу нам на небесима.

Д а у сонетном венцу може да сажме поет кажу широког романа доказао је песник Влајко Ђулафић својим сонетним венцем *Утва златокрила*. Апокалиптичне фреске српског удеса у двадесетом веку, слике каквих нема код Гоје, Бројгела, Хијеронимуса Боша, Милића од Мачве и Миће Поповића, ни у обрнутом мозгу Дада Ђурића, четрнаест, градацијом пакленог, смењују се и надопуњују и сливају у један пев, у магистрални сонет са акростихом УТВА ЗЛАТОКРИЛА.

У овом сонетном венцу постигао је Влајко Ђулафић елеганцију четрнаестословног стиха, дао му пунину и мах. Као што су поетске велможе Дучић и Ракић ославили у српској поезији у првом делу двадесетог века дванаестерац, па и једанаестерац, Влајко Ђулафић, овим венцом сонета, осликао је четрнаестерац.

Све фреске су призори наше жалосне, националне, садашњице, у којој су корени свих заблуда и лудих заноса српских нараштаја узлетелих у безумље пацифизма у годинама између два светска покоља у двадесетом веку. Родило се кукавичје пиле из кукавичјег јајета, „то кукавно копице“, „Кивно на сваког и све што подријетло има“, па „Чекића слова и плоче над туђим гробовима“, затире трагове српског постојанства. Фреске српске апокалиптичне поскутне до Аљаске и Гвинеје, од Гренланда до Новог Зеланда, јесу, не само сликовите, јетке него су и звучне: чује читалац и звекете окова у које зле силе окивају српски род.

На овим сонетним фрескама видим, у пламену, моју Метохију, Маћедонију, Косово – Голготу Српства, Србију православу, која је злим силама крива што је светосавна, видим и Ловћен без главе, без камилавке, иако песник не именује пределе страданија српског нација. Тамне силе, апокалиптичне аждајкиње, кидишу на српско ћирилично слово, гребу и гробослове, желе све српске нараштаје да прождру и протуре испод репа паклене идеологије комунизма и глобализма, да обезличе, не само српски народ него и васцело човечанство.

Сонетни венац *Утва златокрила* јесте бљесак артистичког фрескања страдања, које је задесило српски род на почетку трећег хришћанског миленија. „Из празног амбара миш пусто двориште гледа“. Само овај приказ јесте фреска, која говори као роман. Испод ове фреске ваља написати њен наслов „Србија у марксизму“.

Иако је овај венац сонета чист артизам, из њега исијава сијасет асоцијација и призора који салећу читаоца као да чита Дантеов Пакао. „Буквар нам без корица, а слова исељена“. Призори српског удеса које слика Ђулафић у овим сонетима, такви су да, над нама може да заплаче Васељена. У надахнутом маху и жестоком даху, изјаукао је, поет Проклетија, ламент над нама. Ова *Утва златокрила*, биће, увек, украс његове библиографије.

ФРУЛА И ПЛАЧ СВЕТОГ ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА

Владика Николај, Охридски и Жички,
Онај Златоусти пастир српског рода,
Којега су нашли, како лежи, - нички,
У својој келији, мртав, насред пода,

С раном на потиљку, с главом – ка прозору,
И са бројаницом, у ноћној пицами,
Дуго је, ноћима, пред посљедњу зору,
Свирао у фрулу, старац, у осами,

Владимир Мајевски свједочи о томе,
И о акордима чобанских пјесама,
Што је извијао, Он, кога си, доме,
Натјерао да их залива сузама:

Дубљим од онога океана – преко
Чијих је обала, одлучен, странствово,
Гласнијим од оног што је, уман, реко,
Теби, роде српски, - стадо Исусово.

Ал то јагње, што си одбила од сисе,
(Мајко, земљо српска, јеси ли маћеха?!),
Не нагна: да за те, вјечно, не моли се,
И не узме на се – сноп и твог гријеха.

И сад, кад зацвили вјетар – кроз шуме ти,
И плусак те заспе, с неба мргоднога,
Свира ли то, можда, и плаче ли, - Свети,
За те, пред престолом Цара Небескога?!

ИСПОД ХРАПАВИХ КОРА

Пред скулптурама (у дрвету) Зорана Миловића

Је ли се, то, сабрао, сав род, мој, расијани:
Мудраци и хајдуци, и старци наборани,

Мамурни и пијани, и ђаво из содома,
И вила нагоркиња, с дојакама – ко два Кома,

Пастирице и преље, ратари и скитнице,
И орао на вису, и лаки скок вучице,

И гусле јаворове, и очи гуслара, шупље,
И сова, притајена, у завјетрини дупље,

И преполовљени ратник, с штакама умјесто ногу,
И црноризац, смјерни, у молитвама Богу,

И сеобар, сироти, са прслим завежљајем
(Вјечито у потрази за новим завичајем),

И заточници, мрли уз: Слава Тебје, Боже (!),
На крсту и на коцу, и одрвене коже,

И у наручју мајке – тек испиљено чедо,
И змија (што палаца, ка њима), под кућном гредом,

У атељеу, ево, - на окупу је све то,
Испод храпавих кора, васкрсло под длијетом,

И све: обличје наше, и нашу душу – има,
Роде мој, расути, настањен и у деблима.

ЖУТА КУЋА

Тако зову кућу, у Албанији, у којој су Србима са Косова и Метохије, које су киднаповали албански терористи, вадиле унутрашње органе и продавали их, потом, широм свијета.

Има тамо, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Једна кућа, од камена,
Аждајкиња, кућа жута,
За њу, мајко, свако знаде,
Осим њеног домаћина,
Сви народи знаду, мајко,
Осим њених Арнаута.

Има тамо, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Једна кућа, од камена,
Жута кућа, аждајкиња,
Испод њеног крова, мајко,
У гнијезду од злочина,
Излегла се кукавица,
Она наша птица сиња.

Има тамо, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Црква нова, обагрена
Српском крвљу, жута кућа,
Крст на њој су, српска мајко,
Руке твоје кћери, сина...
Олтар су јој – срца њина,
А иконе – јетре, плућа...

Има тамо, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Кућа једна, од камена,
Жута кућа, кућа – ала,
Која ти је, мајко српска,
Чељустима од зидина,
Плод утробе, - заточнике
Са Косова, прогутала.

У забити Дукађина,
Тамо негдје, тамо има,
Кућа једна, од камена,
Жута кућа, аждајкиња,
Ко ће тврђе - но њен камен,
Свједочити о Србима,
И кукати дуже, мајко,
Него ти, и птица сиња.

Има тамо, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Парче неба, испод ког је
Нова црква, жута кућа,
Гдје се чује – у грудима
Туђе кћери, туђег сина –
Како твоје дјеце, мајко,
Срца бију, дишу плућа...

Има тамо, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Једна кућа, од камена,
Аждајкиња, жута кућа,
У њој су ти, мајко српска,
Черечили кћерку, сина...
Вадиле им срца, мајко,
Вадиле им јетре, плућа...

Има тамо, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Од камена, кућа једна,
Кућа жута, аждајкиња,
Она више не припада
Касапима, није њина,
Та је кућа српска, мајко,
Српска црква-свједокиња.

У тој цркви, тамо негдје,
У забити Дукађина,
Душе твојих мученика
Алилуја, мајко, чују,
То син Божји, опијело,
За кћер твоју, и твог сина,
Без престанка, у њој, служи,
А сви свети саслужују.

28. април

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на Велики четвртак, Свету Архијерејску Литургију Светог Василија Великог у манастиру Ђурђеви Ступови. Владика је у чин чтеца рукопродизвео Дејана Марсенића и Бојана Кеџмана. Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на Велики четвртак са свештенством и свештеномонаштвом Епархије бденије са читањем 12 Јеванђеља о страдањима Христовим.

29. април

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на Велики петак у манастиру Ђурђеви Ступови Вечерње са изношењем плаштанице.

30. април

На Велику суботу, у манастиру Ђурђеви Ступови обављено је саборно крштење. Свету тајну крштења, која се традиције организује на Велику суботу у манастиру Ђурђеви Ступови, примило је 38 новокрштених. Саборном крштењу претходила је Света Архијерејска Литургија, којом је началствовао Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије.

1. мај

Најрадоснији хришћански празник – Васкрсење Господа Исуса Христа торжествено и молитвено је прослављен у свим храмовима Епархије будимљанско-никшићке. У катедралном манастиру наше Епархије – Ђурђевим Ступовима у 23 часа и 30 минута служена је Пасхална полуноћница, у поноћ Васкршње јутрење, а у наставку је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио Свету Архијерејску Литургију.

Празничну радост у Епархији будимљанско-никшићкој увеличао је долазак Благодатног огња са гроба Господњег из светог града Јерусалима, чије доношење су заједно са свештенством, монаштвом и

надлежним Епископом Господином Јоаникијем испратили бројни вјерници.

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је, на празник Васкрсења Господа Исуса Христа, 1. маја 2016, у Мурину, помен жртвама из овог мјеста, које су страдале током НАТО бомбардовања 30. априла 1999.

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор Епархије милешевске Г. Јоаникије предводио је, на празник Христовог Васкрсења, 1. маја 2016, свечану свенароду Литију која је прошла кроз Нови Прибој.

2. мај

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на Васкрсни понедељак, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Шудикова.

3. мај

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије освештао је, на Васкршњи уторак, новоподигнуту спомен-цркву Светих српских мученика и новомученика од Косова до данашњих дана на Јавору. Свечности поводом освећења храма на Јавору, у име Владе Републике Србије и у име Управе за вјере, присуствовао је г.-дин Марко Николић. Владика је, овом приликом, захваљујући приложницима и свим људима добре воље, који су учествовали у градњи ове спомен-цркве, посебно поменуо Управу за сарадњу са црквама и вјерским заједницама Републике Србије и њеног директора Милету Радојевића, одликујући га архипастирском грамотом за “показану љубав и доброчинство према својој светој Цркви, а нарочито приликом изградње храма Светих српских мученика на Јавору”. Архијерејску грамоту у знак захвалности за приложено земљиште за изградњу храма добио је господин Михајило Богдановић.

По освећењу спомен-цркве Светих српских мученика и новомученика на Јавору, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије, обишао је цркве у Штиткову и Бистрици у Епархији милешевској.

6. мај

Празник Светог великомученика Георгија свечано је прослављен у катедралном манастиру Епархије будимљанско-никшићке – Ђурђевим Ступовима, служењем свете Литургије и ломљењем славског колача. Прослава је настављена у послуже-подневним часовима традиционалном Ђурђевданском литијом кроз град Беране.

Светковина је почела литургијским сабрањем којим је началствовао Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, уз саслужење бројног свештенства и свештеномонаштва Епархије. Благосиљан је и преломљен славски колач у славу Светог великомученика Георгија, небеског заштитника древне немањихке задужбине и града Берана. У манастирској порти је уприличен пригодан културни-духовни програм и народно весеље.

6. мај

На Српском православном гробљу у Беранама, сахрањени су земни остаци Влајка Ђулафића, дугогодишњег предсједника Црквене општине Беране, предсједника Одбора за изградњу храма Светог Симеона Мироточивог у Беранама и главног уредника часописа “Свевиће”, гласила Епархије будимљанско-никшићке. Опјело је, уз саслужење бројног свештенства и монаштва, служио Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије.

7. мај

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије посетио је манастир Црнчу код Бијелог Поља.

8. мај

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је на Томину недјељу и празник Светог апостола и јеванђе-листе Марка – Марковдан, Свету Архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу.

9. мај

Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, служио је Свету Литургију на побусани понедјељак у Драговољћима код Никшића. Након службе владика је одслужио помен ктиторица, приложницама, до-бродитељима и свештенослужи-тељима овог древног храма и свима сахрањеним на драговољћком гробљу.

10. мај

У Саборном храму Светог Васи-лија Острошког у Никшићу слу-жена је доксологија у част Његовог Високопреосвештенства Митропо-лита тернопољског и кременецког Г. Сергија Украјинске православне цркве Московског патријархата, који је, поводом прослављања празника Светог Василија Острошког Чудо-творца, гост Епархије будимљанско-никшићке.

Доксологију је служило свештен-ство архијерејског намјесништва никшићког, а током овог чина Високопреосвећени Митрополит Сергије стајао је у владичанском трону у молитвеном присуству Његовог Пре-освештенства Епископа будимљан-ско-никшићког Г. Јоаникија, те више свештеника и монаха двију помјес-них Цркава, вјерног народа и других гостију сабрања.

11. мај

Уочи празника Светог Василија Острошког Чудотворца, храмовне славе Саборног храма у Никшићу у сриједу 11. маја 2016, служено је свечано бденије са петохљебницом. Бденије у Саборној цркви Светог Василија Острошког Чудотворца служили су Његово Високопреос-вештенство Митрополит терно-

пољски и кременецки Г. Сергије и Његово Преосвештенство Епископ будимљанско - никшићки Г. Јоани-кије уз саслужење бројног свештен-ства и монаштва. Владика Јоаникије је, овом приликом, Високопре-освећеног Митрополита Сергија одликовао медаљом Светог Георгија првог степена, највећим одлико-вањем наше Епископије, за очување јединства Цркве, за унапређење и утврђивање братских веза међу сло-венским православним народима. У спомен његове посјете и љубави коју је показао према нашем народу, као и у спомен богослужења и празника Светог Василија Острошког, Владика је Митрополиту Сергију уручио на дар икону Светог Василија Острош-ког, крст и панагију са жељом да се моли за нас и сјећа нас се у својим светим молитвама. На указаној братској љубави захвалио је Његово Високопреосвештенство Митропо-лит тернопољски и кременецки Г. Сергије.

12. мај

Празник Светог Василија Ос-трошког Чудотворца молитвено и свечано је прослављен у Манастиру Острогу уз молитвено учеше више хиљада вјерника. Централном светом архијерејском Литургијом на платоу испред Горњег манастира начествовао је Архиепископ це-тињски и Митрополит црногорско-приморски и игуман острошки г. Амфилохије, а саслуживали су Мит-рополит тернопољски и кременецки из Украјинске Православне Цркве Московског Патријархата г. Сергије и Епископ будимљанско-никшићки г. Јоаникије, као и многобројно свеш-тенство и свештенмонаштво двије сестринске помјесне Цркве.

Свечаном свенародном Литијом, која је на празник Светог Василија Острошког Чудотворца прошла кроз град Никшић, торжествено је про-слављен празник Светог Василија Острошког, Небеског заштитника града Никшића и његових житеља, чији велељепни храм данас слави храмовну славу. Литија вјерног народа је, са почетком у 18 часова, кренула испред Саборног храма Све-тог Василија Острошког, предвођена архијерејима наше свете Цркве Пра-

вославне, бројним свештенством, монаштвом и гостима празничног сабрања, прошла кроз центар града, заустављајући се на неколико мјеста како би се читало свето Јеванђеље и узносиле молитве Христу Господу. Вјерни народ и уважене госте, на градском тргу поздравио је Епископ домаћин будимљанско-никшићки Г. Јоаникије. Он је ријечима срдчане добродошлице поздравио: Његово Високопреосвештенство Митропо-лита тернопољског и кременецког Г. Сергија, који је донио благослов кијевске Русије, свете Русије, радост, љубав и поздраве своје пастве и ције-ле Украјинске православне Цркве Московског патријархата, Његово Високопреосвештенство Архиепис-копа цетињског Митрополита црно-горско-приморског Г. Амфилохија и Преосвећеног Епископа херцеговач-ког Г. Григорија, који су утемељивачи ове литије и домаћини овог светог сабрања Божјег. Са радошћу су до-шли да учествују у литији и: Његово Преосвештенство Епископ аustra-лијско-новозеландски Г. Иринеј, те Господа Епископи нишки Јован, ранији Игуман острошки и славон-ско-пакрачки Јован, дугогодишњи професор Цетињске богословије и сабрат Цетињског манастира, такође, утемељивачи ове литије. Сабрање је благословио, честитајући празник Светог Василија Острошког, Његово Високопреосвештенство Митро-полит тернопољски и кременецки Г. Сергије. Свечана Литија, у којој је пронијет јастук Светог Василија Острошког, реликвија никшићког Саборног храма, врагала се потом у цркву Светог Василија Острошког. Овим сверадосним догађајем при-ведена је крају овогодишња духов-но-културна манифестација „Дани Светог Василија Острошког“, коју, у спомен нашег великог светитеља, већ двадесет година, организују Епархија будимљанско-никшићка и Црквена општина Никшић.

14. мај

Његова Светост Патријарх српски г. Иринеј начествовао је светом архијерејском Литургијом у Пећкој Патријаршији уз саборно саслужење епископа Српске Православне Цркве сабраних поводом почетка редовног засиједања Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве.

Послије свете Литургије служен је чин призива Светог Духа за благословен и благополучан рад Сабора.

15. мај

Његова Светост Патрујарх српски г. Иринеј служио је свету архијерејску Литургију у Саборном храму Светог Георгија у Призрену уз саслужење архијереја наше отачаствене Цркве који су се сабрали на почетку редовног заседања Светог Архијерејског Сабора. После литургијског сабрања, Његова Светост је, уз саслужење српских епископа, извршио чин освећења обновљених зграда Богословије Светог Кирила и Методија у Призрену. Богословију су, заједно са свим призренским храмовима и стотинама српских кућа, спалили Албанци током мартовског погрома 2004. Овом приликом Патријарх српски г. Иринеј освештао је и споменик ктитору Призренске богословије, знаменитом Сими Андрејевићу Игуманову.

Овогодишње редовно засиједање Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве свечано је отворено Саборном светом Литургијом и призивом Светога Духа 14. маја 2016. године у царској лаври Пећкој Патријаршији – древном сједишту Архиепископа и Патријараха српских, а завршено је 25. маја у Београду.

22. мај

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је поводом манастирске славе Преноса моштију Светог Николаја Мирликијског, Свету Архијерејску Литургију у манастиру Подврх код Бијелог Поља.

29. мај

У недјељу, на дан Преп. Теодора, свештенотученика Теодора Вршачког и мученика Вукашина, у четврту недјељу послје Васкрса – недјељу Самарјанке, Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије присуствовао је Светој литургији у цркви Свете Петке у Расову код Бијелог Поља.

Након службе је одржан свенародни сабор. Након службе Божије одржан је свенародни сабор. Владика је уручио захвалнице свим приложницима овог светог храма.

30. мај

На празник Светог апостола Андроника и Свете Јуније, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Мајсторовина. Јеромонаху Андронику Ракочевићу, настојатељу ове светиње је данас имендан, па је тим поводом пререзан славски колач, а у славу Светог апостола Андроника чије име носи.

3. јун

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије служио је на празник Светих цара Константина и царице Јелене и Свете Јелене Дечанске, Свету Архијерејску Литургију у храму Светог цара Константина и царице Јелене у Херцеговачким Голешима у Прибоју.

Након одслужене Литургије у храму Светог цара Константина и царице Јелене, те прослављене завјетне славе у Херцеговачким Голешима у Прибоју, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије обишао је, цркву Светог арханђела Михаила у Поблаћу код Прибоја.

У поподневним сатима на празник Светог цара Константина и царице Јелене Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки и администратор милешевски Г. Јоаникије обишао је цркву посвећену Светом Петру Дабробосанском на Саставцима.

4. јун

Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски господин Амфилохије и господи Епископи будимљанско-никшићки Јоаникије и бихаћко-петровачки Атанасије служили су данас, на празник Светог Јована Владимира, са свештенством Свету службу Божију у барском Са-

борном храму посвећеном овом свештиту Цркве Божије чију 1000-годишњицу мученичког страдања ове године прославља наша помјесна Црква.

4. јун

Књига „Копривице – родослов, од корена стазама потомака“ мр Радојка – Раја Копривице представљена је у Црквено-народном дому Светог Василија Острошког у Никшићу. Сабрање је благословио Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије који је у свом обраћању подсетио на легенду везану за настанак великог и знаменитог братства Копривица, а везује их за Милоша Обилића и његову ћерку Јелу, и за Косовски бој.

5. јун

Манастир Бијела код Шавника прославио је свечано и молитвено велики јубилеј – хиљаду година од оснивања манастирског храма, посвећеног Светом великомученику Георгију, чији је ктитор био Свети Јован Владимир, кнез српски. Тим поводом Свету Архијерејску Литургију у манастиру Бијела служили су: Његово Високопреосвештенство Архиепископ цетињски Митрополит црногорско-приморски Г. Амфилохије и Преосвећена Господи Епископи будимљанско-никшићки Јоаникије и бихаћко-петровачки Атанасије, уз саслужење свештенства и монаштва и молитвено учешће вјерног народа.

По завршетку Свете Литургије у манастирској порти одржана је свечана Академија.

Свечану бесједу је одржао проф. др Михаило Шћепановић. На историјске податке и чињенице везане за обнављање светиње подсетио је Миљан Петрушић. У културно умјетничком програму учествовали су: народни гуслар Бошко Вујачић, КУД „Пива“, хор „Свети Роман Слаткопојац“ из Требиња. Програм је водио Жарко Бојић, књижевник.

6. јун

У великој сали скупштине Општине Беране, представљено је

трокњиже “Кроз пакао и натраг” аутора Мира Микетића, који је 1945, као девето-годишњи дјечак, са избјеглим народом и војском Павла Ђуришића, прешао голготски пут до аустријске границе. На промоцији поменутог дјела говорио је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије.

7. јун

На празник Трећег обретења главе Светог Јована Крститеља, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је са свештенством и вјерним народом Свету Архијерејску Литургију у спомен-цркви посвећеној овом празнику у Долима у Пиви.

Након свете службе Божије Преосвећени Епископ је, као и преходних година на овај дан, обавио помен свим жртвама пивског краја, које су страдале током Другог свјетског рата. Родбини и потомцима новомученика долских и благочестивом вјерном народу, који се у молитвеном спомену сабира на овом светом мјесту у Долима архипастирском бесједом обратио се Владика Јоаникије.

Бесједу о жртви, коју је невино страдајући у Другом свјетском рату, поднио народ Пиве, одржао је проф. др Јован Делић.

Одржан је културно-умјетнички програм, у организацији Центра за културу Плужине и манастира Пива, а наступили су: хор при храму Светог Јована Крститеља у Плужинама, гуслар Мирко Вуковић, пјесник Ранко Мићановић и вокални солиста Лука Цицмил.

7. јун

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије учествовао је у представљању књиге „Свједок бурних времена” аутора проф. др Слободана Радоњића, одржаној у крипти Саборног храма Христовог Васкрсења у Подгорици.

8. јун

Уочи великог хришћанског празника Вазнесења Господа Исуса Христа – Спасовдана, Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је празнично бденије у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу.

9. јун

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је,

на празник Вазнесења Господњег – Спасовдан, у цркви посвећеној овом празнику на Граховцу, Свету Архијерејску Литургију са поменом учесницима битке на Граховцу и жртвама братоубилачког рата. Владика је, овом приликом, Медаљом Светог великомученика Георгија II степена одликовао г.-дина Радомира Булајића из Херцег Новог, који је дао велики допринос у обнављању спомена на изгинуле од братске руке у Грахову.

11. јун

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије вјенчао је у Саборном храму Светог Василија Острошког у Никшићу, Бранислава и Наталију Баховић.

Владици је, током чина вјенчања Наталије и Бранислава Баховића, иначе председника Удружења Бањана и Рудићана „Владика Сава Косановић”, саслуживао јереј Остоја Кнежевић,

старјешина никшићке Саборне цркве.

12. јун

Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије служио је, у Седму недјељу по Пасхи, на Недјељу Светих Отаца I Васељенског сабора, Свету Архијерејску Литургију у Саборној цркви Светог Василија Острошког у Никшићу.

13. јун

Његово преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, служио је са свештенством и свештеномонашством Епархије, на дан када наша Света Српска православна црква празнује Светог апостола Јерму и Светог мученика Ермија, Свету заупокојену литургију и четрдесетодневни помен уснулом слуги Божјем Влајку Ђулафићу, у манастиру Ђурђеви Ступови.

